

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Portfolio profesního rozvoje Kateřiny Vlčkové
Portfolio of professional development of Kateřina Vlčková
Kateřina Vlčková

Vedoucí práce: PaedDr. Zdeňka Hanková, Ph.D.

Studijní program: Vychovatelství (B7505)

Studijní obor: Vychovatelství (BC-VYCH)

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Portfolio profesního rozvoje Kateřiny Vlčkové potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze 17.4.2021

Podpis:

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí mé bakalářské práce PaedDr. Zdeňce Hankové, Ph.D., která mi poskytla odborné, věcné a cenné rady, bez nichž bych se při psaní neobešla, také za její trpělivost a ochotu. Dále bych chtěla vyjádřit velký dík vedení školy, kde pracuji za upravení pracovní dobu tak, abych mohla studovat. Nakonec také děkuji za podporu mé rodině.

ABSTRAKT

Obsahem portfolia profesního rozvoje Kateřiny Vlčkové je 10 povinných částí, které mají závaznou strukturu. Tyto části propojují a mapují profesní rozvoj autorky. Jednou z částí je odborná esej o animaci ve výchově, což je aktuální téma. Také další části se týkají oboru vychovatelství. Případová studie popisuje školní družinu a v profesiografickém rozboru se autorka rozepisuje o vychovatelské profesi. Všechny znalosti a dovednosti autorka čerpala z odborné literatury, z vysokoškolského studia nebo v praxi na jejím pracovišti na základní škole.

KLÍČOVÁ SLOVA

portfolio, profesní rozvoj, animace, výchova, vychovatel, školní družina

ABSTRACT

Content of portfolio of professional development of Kateřina Vlčková are 10 obligatory parts which have binding structure. These parts connect and map professional development of the author. One of the parts is a professional essay about animation in education, which is actual theme. Other parts also relate to field of education. Case study describes afterschool club and in profesigraphic analysis author writes about pedagogical profession. Author extracts all her knowledge and skills from specialized literature, studying university or in practise in her workplace at primary school.

KEYWORDS

Portfolio, professional development, animation, education, educator, after-school club

Obsah

Úvod.....	6
Profesní strukturovaný životopis	7
Odborná esej – Pojem animace ve výchově.....	9
Seznam prostudované odborné literatury vážící se obsahově k předmětům studia.....	22
Konspekt knihy	23
Profesiografický rozbor vychovatele ve školní družině.....	32
Případová studie školní družiny	44
Písemná příprava na přímou pedagogickou činnost	57
Závěrečná reflektivní úvaha o vlastním studiu.....	66
Seznam použitých zdrojů	68
Seznam příloh.....	74

Úvod

Studium na vysoké škole pro mne není žádná novinka. Před tím, než jsem nastoupila na obor Vychovatelství na Univerzitě Karlově jsem studovala obor Speciální pedagogika – vychovatelství na Jihočeské univerzitě. Bohužel mě však studium na Jihočeské univerzitě nenaplňovalo – čekala jsem více zaměření právě na vychovatelství. Za rok a půl, který jsem v Budějovicích strávila, se vychovatelství týkaly jen 2 předměty, což mi přišlo velmi málo. Můžu to posoudit, protože jsem se v pedagogické oblasti zorientovala již na střední pedagogické škole. Přemýšlela jsem tedy, co dál a hledala jiné možnosti. Na konci třetího semestru jsem našla obor Vychovatelství v Praze. Všechny předměty zněly lákavě – povedlo se mi projít přijímačkami a konečně spokojeně studovat to, co opravdu chci.

Proč jsem se rozhodla pro portfolio profesního rozvoje? Po předmětu *seminář k bakalářské práci* právě s paní Hankovou jsem byla přesvědčena, že tato forma bakalářské práce je vhodná pro studenty z praxe, jako jsem já. V portfolio se rozepisuji v případové studii o mém pracovišti, konkrétně o školní družině, v profesiografickém rozboru o náplni a celkově o práci vychovatele ve školní družině a také o knize *Školní družina*, o které jsem psala konspekt a která mě velmi ovlivnila. Dalšími kapitolami v mém portfolio profesního rozvoje jsou příprava na přímou činnost na téma balení věcí do batohu podle situace a odborná esej na téma animace ve výchově, konkrétně proč je animace v pedagogice méně registrována než animace v cestovním ruchu.

Ve své práci se snažím shrnout všechny mé poznatky a znalosti získané studiem vysoké školy. Všechny tyto vědomosti se mi také hodí v praxi na základní škole, kde pracuji jako vychovatelka. Ve školní družině jsem začala pracovat ve stejnou chvíli, kdy jsem tento obor začala studovat. Je zajímavé sledovat, jak se studium prolíná právě s praxí. Pracovat jako vychovatelka a studovat vychovatelství je sice náročné, ale jsem šťastná, že můžu dělat obojí zároveň.

Profesní strukturovaný životopis

Osobní údaje

Jméno: Kateřina Vlčková

Datum narození: ***

Místo narození: Kladno

Adresa: Česká republika

Telefonní číslo: +420 *** ** *

Email: *****@seznam.cz

Vzdělání

2018 – nyní

Univerzita Karlova v Praze, ČR

Fakulta: Pedagogická

Obor: Vychovatelství

2018–2016

Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích

Fakulta: Zdravotně sociální

Obor: Speciální pedagogika – vychovatelství

2016–2012

Střední pedagogická škola Beroun

Obor: Pedagogické lyceum

Pracovní zkušenosti

2018 – nyní

Základní škola xxx, okres Kladno

Pozice: vychovatelka ve školní družině

2017 - nyní

Obec xxx

Pozice: oddílový vedoucí na příměstských táborech

2016 – nyní

Základní škola xxx, okres Kladno

Pozice: asistentka pedagoga

Jazykové znalosti

Český jazyk – mateřský

Angličtina – B1 (státní maturita z anglického jazyka)

Němčina – A2

Řidičské oprávnění

Skupina B – osobní automobil

Zájmy

Chov koček, četba světové beletrie, poslech hudby, koncerty, cestování, práce a hry na PC, současné dění, malování podle čísel

Odborná esej – Pojem animace ve výchově

Animace je pojem známý i neznámý. Jsem přesvědčena, že pod pojmem animace si většina lidí v první chvíli představí filmovou technologii s pohyblivými obrazy. Jiným lidem se může vybavit dovolená v Bulharsku nebo v Turecku a animátoři v hotelech. Víím, že v nabídce dovolených cestovních kanceláří nechybí animační programy a lidé takové dovolené vyhledávají. Zajímalo by mě však, zda se nějaký klient nebo jakýkoli člověk, který si tu dovolenou kupuje, zamyslel nad tím, co tento pojem v pravém slova smyslu znamená. K pedagogické animaci se hlásí hodně organizací, já se své eseji však budu držet animace v salesiánském pojetí. V salesiánském pojetí položili původní význam animace právě Salesiáni, na které navázalo plno organizací např. Dcery panny Marie Pomocnice nebo Kontemplativní fraternita Marie z Nazareta¹. Ráda bych se ale ve své eseji zabývala tím, proč na celé čáře převažuje v povědomí lidí animace v cestovním ruchu, zatímco salesiánské pojetí animace je téměř neznámé a velmi se liší od animace v cestovním ruchu. Proto jsem se rozhodla porovnat původní salesiánskou animaci s tou v cestovním ruchu. Zajímalo mě, na kolik jsou moje názory shodné s názory jiných lidí, kteří nepracují v pedagogice. Proto jsem pro účel eseje zpracovala jednoduchý dotazník pro náhodně vybrané respondenty. Teď už si jen pokládám otázku, proč je tedy pedagogické pojetí animace opomíjeno a stojí stále v pozadí oproti animaci v cestovním ruchu, kterou veřejnost registruje více?

Animace jako výchovná metoda

Nejdříve si uspořádám znalosti o animaci v pedagogickém pojetí, která se velmi liší od té v cestovním ruchu. Slovo *animace* pochází z latinského slova *anima* – česky *duše*. Tento pojem se dá přeložit jako *oživení, oduševňování, naplnění duchem* nebo *životem*². Podle pedagogického slovníku³ je animace výchovná metoda práce s dospívajícími lidmi, která je založená na nedirektivních metodách povzbuzování k hledání vlastní cesty životem

¹ SKLENÁŘ, Marek, 2012. *Salesiánská výchova do kapsy*. Praha, 51 s. Dostupné také z: <https://www.skm.cz/wp-content/uploads/2018/03/Salesi%C3%A1nsk%C3%A1-v%C3%BDchova-do-kapsy.pdf> (str. 9)

² KAPLÁNEK, Michal, 2012. *Čas volnosti – čas výchovy: pedagogické úvahy o volném čase*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0450-3. (str. 120)

³ PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ, 2003. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-772-8. (str. 17)

pomocí velkého množství zajímavých a pozitivních aktivit jako je sport, kultura a společensky prospěšné činnosti. Pávková⁴ zase o animaci mluví jako o nedirektivním výchovném postupu, kdy pedagog působí svojí nenápadnou a neformální přítomností, používá co nejméně příkazů a zákazů, nabízí účastníkům náměty činností a aktivit a pomáhá jim řešit problémy, se kterými se na něj svěřenci obracejí. Kaplánek⁵ se přiklání k salesiánské animaci a hovoří o ní jako o výchovném doprovázení, které pracuje s životním a kreativním potenciálem jedinců a počítá s tím, že tento potenciál u jedinců nejen probudí, ale i rozvine a usměrní. Knotová⁶ ve své publikaci píše, že cílem výchovy animace je podpora společenských zájmů, posilování pospolitosti, komunikace a kooperace. Kaplánek⁷ považuje za nejdůležitější cíl animace objevit kreativní potenciál, který je skrytý v každém z nás a v rámci skupiny ho rozvíjet. V knize *Pedagogika volného času*⁸ jsou převzaty myšlenky pedagoga Edouarda Limbose, který označil jako cíle animace objevit sama/sám sebe, najít si ve společnosti své místo, zapojovat se do společnosti, upevňovat s ostatními vztahy a podílet se společně na realizaci společných stanovených cílů.

Animátor jako pedagog

Zajímá mě, jak odborníci vnímají poslání animátora. Pávková⁹ uvádí nabízení námětů činností, svou přítomností jít příkladem, zajímat se o účastníky volnočasových aktivit a pomáhat jim řešit jejich problémy. *Může být velkou autoritou, kterou však uplatňuje nenápadně, neformálně. Animátor dává také klientům prostor pro nápaditost, aktivitu a*

⁴ PÁVKOVÁ Jiřina. *Volný čas – pole působnosti vychovatele*. In: BENDL, Stanislav a kolektiv, 2015. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9. (str. 150)

⁵ KAPLÁNEK, Michal, 2013. *Animace: Studijní text pro přípravu animátorů mládeže*. Praha: Portál, 104 s. ISBN 978-80-262-0565-4. (str. 15)

⁶ KNOTOVÁ, Dana, 2011. *Pedagogické dimenze volného času*. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-223-9. (str. 54)

⁷ KAPLÁNEK, Michal a kol., 2017. *Volný čas a jeho význam ve výchově*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1250-8. (str. 140)

⁸ PÁVKOVÁ, Jiřina, Bedřich HÁJEK, Břetislav HOFBAUER, Vlasta HRDLIČKOVÁ a Alena PAVLÍKOVÁ, 2002. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6. (str. 78)

⁹ PÁVKOVÁ Jiřina. *Volný čas – pole působnosti vychovatele*. In: BENDL, Stanislav a kolektiv, 2015. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9. (str. 150)

*iniciativu*¹⁰. Dále Pávková¹¹ pak také jako náplň animátora zmiňuje napomáhání z pozadí, aby se každý cítil být členem skupiny, uzpůsobovat prostředí tak, aby se v něm každý mladý člověk cítil uvolněně a vytvářet situace a náměty činností, které dopomůžou klientům k osobnostnímu růstu. Sklenář¹² píše, že animátor svými programy vytváří důvěrnou atmosféru a povzbuzuje mladé lidi, *aby odpovědně hledali a nacházeli, jak prožívat vlastní život*. Programy uzpůsobuje podle aktuálních potřeb klientů. Mladým je tedy nabízeno velké množství zajímavých aktivit, nejen sportovních nebo výtvarných, ale i aktivity z běžného dne, které vedou u mladých lidí k seberealizaci a sebeuvědomění. Těmito animátory jsou většinou dobrovolníci. V rámci salesiánské kongregace se sdružují věřící, ale v jejich programech se věnují široké veřejnosti. Domnívám se, že církevní zařazení salesiánské kongregace může lidi odrazovat. Otázkou však je, jestli mají předsudky vůči církvi. Obyvatelé Čech jsou z většiny nevěřící (podle výzkumu STEM¹³ to je 75 %). Zdá se, že k věřícím patřící do nějaké církve mívají předsudky, což vyplývá z toho, že i v médiích se dají najít názory, že je církev nemoderní¹⁴ a soustředí se na hromadění peněz¹⁵. Podle mého názoru u lidí také převládá pocit, že to, co je zdarma, je automaticky nekvalitní. Zřejmě málokdo věří dobrému úmyslu dobrovolníků. Jako dobrovolníci pracují salesiánští animátoři a Salesiáni velice lpí na kvalitním a dlouhodobém vzdělávání jejich animátorů. Právě u Salesiánů¹⁶ je vyžadována příprava 2 roky v kurzu, který je akreditován Ministerstvem vnitra

¹⁰ PÁVKOVÁ Jiřina. *Volný čas – pole působnosti vychovatele*. In: BENDL, Stanislav a kolektiv, 2015. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9. (str. 150)

¹¹ PÁVKOVÁ, Jiřina, Bedřich HÁJEK, Břetislav HOFBAUER, Vlasta HRDLIČKOVÁ a Alena PAVLÍKOVÁ, 2002. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6. (str. 78)

¹² SKLENÁŘ, Marek, 2012. *Salesiánská výchova do kapsy*. Praha, 51 s. Dostupné také z: <https://www.skm.cz/wp-content/uploads/2018/03/Salesi%C3%A1nsk%C3%A1-1-v%C3%BDchova-do-kapsy.pdf> (str. 42)

¹³ Postoj Čechů k náboženství, © 1990. *STEM: Ústav empirických výzkumů, z.ú.* [online]. Praha: STEM, 18.12.2018 [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/postoj-cechu-k-nabozenstvi/>

¹⁴ Soumrak bohů. Proč mladí lidé opouštějí náboženství?, © 2021. In: *Echo24.cz* [online]. Praha: Echo Media, 10. srpna 2018 [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/SRWZp/soumrak-bohu-proc-mladi-lide-opousteji-nabozenstvi>

¹⁵ Výzkum: V Bohu věří Češi asi jako v čáry a kouzla. Bližší je jim osud, © 1999-2021. In: *IDNES.cz* [online]. Praha: MAFRA, 3.7. 2017 [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/cesi-a-vira-vyzkum.A170703_095248_domaci_zt

¹⁶ Jsme s mladými, když jde o vzdělání, © 2021. *Salesiáni Dona Boska* [online]. Praha: Salesiáni Dona Boska [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://www.sdb.cz/co-delame/jsme-s-mladymi-kdyz-jde-o-vzdelani/>

v zákoně č. 198/2002 Sb.¹⁷. Je to úžasný požadavek v porovnání s přípravou animátorů v cestovním ruchu, která je mnohem kratší. Tento kurz pořádaný Salesiány se jmenuje *Salesiánská škola animátorů*. Během víkendů, kdy se dobrovolníci scházejí na kurzu, se budoucí salesiánští animátoři věnují teoretickým znalostem z pedagogiky a psychologie. Z větší části se však kurz zaměřuje na praxi – aby uměli pracovat s dětmi a mládeží. Tyto kurzy mají i svůj hlubší význam v tom, že Salesiáni chtějí, aby se zájemci v roli animátora našli. Velmi se mi líbí, jak zdůrazňují smysl tohoto poslání. K čemu by byl takový animátor, který v jeho působení nevidí smysl a nebaví ho to. Animátoři na konci studia skládají zkoušky z psychologie, pedagogiky, dramaturgie, pravidel bezpečnosti a ze základů práva. Dále také následuje praktická zkouška, která spočívá v přípravě programu podle zadání. Absolventi jsou po složení zkoušek akreditovanými dobrovolníky¹⁸. V České republice mají před zapsáním do kurzu jen několik požadavků na zájemce – minimální věk 16 let, ochotu se učit a mít osobní nasazení. Toto vzdělávání není omezeno jen na věřící. Možnost mají i dobrovolníci, kteří v Bohu nevěří. Je zajímavé, že na Slovensku v nejedné organizaci (např. AŠAD¹⁹) naopak vyžadují po zájemcích vyjádření kněze nebo absolvování osobnostního testu. Po složení zkoušek působí animátoři v salesiánských střediscích, na farnostech, v sociálních službách, nestátních neziskových organizacích nebo v nízkoprahových zařízeních²⁰. Těší mě, že se salesiánské myšlenky dostanou do vyloučených lokalit.

Zajímá mě, jaké předpoklady vedle odborných dovedností by měl každý animátor mít. Podle Sklenáře²¹ by měl salesiánský animátor mít zájem o mladé lidi. Do činností s nimi se také zapojuje. Působí na ně preventivně a systematicky, protože takové jednání vidí jako smysluplné. Animátoři věří, že v každém je kousek dobra a že to dobro chtějí konat, jen

¹⁷ Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě. [online]. Ministerstvo vnitra, Praha, [cit. 2021-03-07], Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/zakon-o-dobrovolnicke-sluzbe-platne-zneni-rtf.aspx>

¹⁸ První absolventi salesiánské Školy animátorů, © 2021. In: *Církev.cz* [online]. Česká biskupská konference [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cirkev.cz/archiv/080408-prvni-absolventi-salesianske-skoly-animatoru>

¹⁹ Archieparchiálna Škola Animátora - Dobrovoľníka (AŠAD), © 2008. *Gréckokatolícke mládežnícke centrum Bárka v Juskovej Voli* [online]. Vevec: Gréckokatolícke mládežnícke centrum Bárka [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <http://www.gmcbarka.sk/archieparchialna-skola-animatora-dobrovolnika-asad/>

²⁰ SKLENÁŘ, Marek, 2012. *Salesiánská výchova do kapsy*. Praha, 51 s. Dostupné také z: <https://www.skm.cz/wp-content/uploads/2018/03/Salesi%C3%A1nsk%C3%A1-v%C3%BDchova-do-kapsy.pdf> (str. 10-11)

²¹ SKLENÁŘ, Marek, 2012. *Salesiánská výchova do kapsy*. Praha, 51 s. Dostupné také z: <https://www.skm.cz/wp-content/uploads/2018/03/Salesi%C3%A1nsk%C3%A1-v%C3%BDchova-do-kapsy.pdf> (str. 41)

zatím nedostali možnost. Od animátora se očekává, že bude samozřejmě komunikativní a dokáže pracovat se skupinou lidí. Měl by být ochotný dále se vzdělávat a rozvíjet se. Podle *Salesiánské výchovy do kapsy* by si měl animátor cenit výchovných tradic Salesiánů a jejich objevitele Dona Bosca. *Přijímá principy a hodnoty, o které se opírá salesiánský přístup*²². Činnostmi, které animátor s mladými lidmi provozuje, je také motivuje. I sám animátor by měl být namotivován ukázat a podělit se s mladými lidmi o své schopnosti. Ve stejné publikaci²³ je zde napsané krásné moudro: *Jestliže chceš vzbudit v mladém člověku respekt, nejdříve v něm probud' lásku*. Neznamená to však, že animátor je pro své klienty kamarádem. Při činnostech se zpravidla opírá o neformální autoritu, ve které se promítají osobní nastavení a ideály, což vyplývá z předešlých řádek. Formální role však plyne z role pedagoga – animátora. Podle mého názoru mě právě tyto charakteristiky ubezpečují, že bezprizorní a problémová mládež je v dobrých rukou.

Animace v cestovním ruchu

Nyní se dostáváme k jinému významu animace, tak jak je vnímán širší veřejností – k animaci v cestovním ruchu. Snažila jsem se ujasnit si principy a cíle této animace v ubytovacích zařízeních na dovolené. Oriška²⁴ o tomto typu animace mluví jako o aktivním využívání volného času, jejíž základem je aktivní účast klientů na společných aktivitách s cílem ozvláštnit zážitky účastníků na dovolené. Jde o text věnovaný technikám cestovního ruchu. Ve *Výkladovém slovníku cestovního ruchu*²⁵ je animace označována velmi stručně – jako *organizování a stimulace zábavy* pro klienty a návštěvníky hotelů, rekreačních center apod. Mezi hlavní cíle animace v cestovním ruchu podle Orišky²⁶ v jiném textu v souhrnu patří povzbuzení aktivity účastníků, podpoření komunikace návštěvníků,

²² SKLENÁŘ, Marek, 2012. *Salesiánská výchova do kapsy*. Praha, 51 s. Dostupné také z: <https://www.skm.cz/wp-content/uploads/2018/03/Salesi%C3%A1nsk%C3%A1-v%C3%BDchova-do-kapsy.pdf> (str. 40)

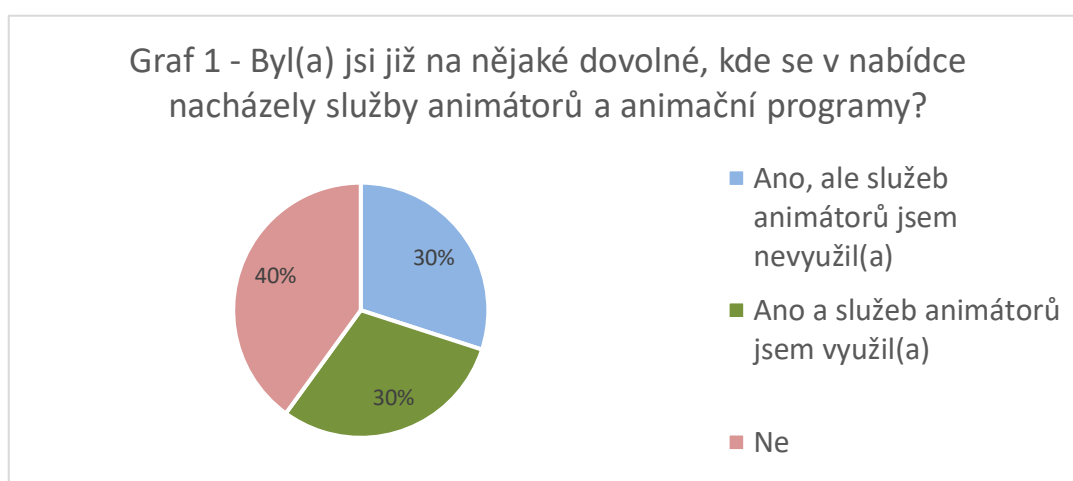
²³ SKLENÁŘ, Marek, 2012. *Salesiánská výchova do kapsy*. Praha, 51 s. Dostupné také z: <https://www.skm.cz/wp-content/uploads/2018/03/Salesi%C3%A1nsk%C3%A1-v%C3%BDchova-do-kapsy.pdf> (str. 41)

²⁴ ORIEŠKA, Ján, 1999. *Technika služeb cestovního ruchu*. Praha: Idea servis. ISBN 80-85970-27-9. (str. 11)

²⁵ ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ, 2012. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha. ISBN 978-80-7201-880-2. (str. 37)

²⁶ ORIEŠKA, Ján, 2010. *Služby v cestovním ruchu*. V Praze: Idea servis. ISBN 978-80-85970-68-5. (str. 258)

zintenzivnění a obohacení dojmů z dovolené a přinášení zábavy. Jakubíková²⁷ považuje také za úkol animačních služeb oživit pobyt, rozveselit a zabavit hosty. Každopádně by nabídka činností a aktivit měla reagovat na poptávku hostů a uspokojovat ji. Obzvláště pro děti, ale i pro dospělé, animátoři v cestovním ruchu připravují program s různými aktivitami od sportovních, přes hudební a taneční aktivity, po klidové a odpočinkové činnosti²⁸. Ze zvědavosti jsem se respondentů v dotazníku zeptala, zda **již byli na nějaké dovolené, kde se v nabídce nacházely také služby animátorů a animační programy?** Jak můžeme vyčíst z grafu (viz. *Graf 1*), tak 60 % odpovídajících uvedlo, že v minulosti již byli na zájezdu s animačním programem a animátory. Za to dalších 40 % respondentů se takové dovolené ještě nezúčastnili.

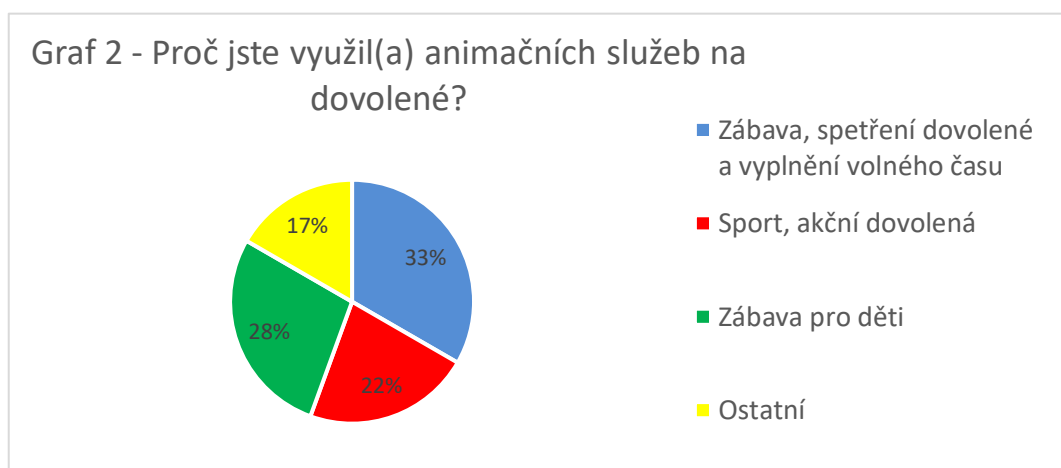
K této otázce jsem také zanesla odpovědi, pokud tedy respondenti na dovolené s animačními programy byli, tak zda animačních služeb využili. Výsledek je, že 30 % respondentů na takové dovolené byli a služeb animátorů využili (ať už oni sami nebo pro své děti) a 30 % animačních služeb nevyužili. Překvapilo mě, že půlka respondentů služby využila a půlka je nevyužila. Na druhou stranu tyto respondenty chápu. Sama jsem byla na dovolené, která zahrnovala animační služby, konkrétně s CK Alexandria. Nevyužila jsem jejich služby, protože z většiny to byly aktivity pro děti, případně pro dospělé, kde byla jen jednotvárná cvičení v bazénu. Navíc mě neoslovalo složení animačního týmu. Pro někoho to může být zajímavé zpestření dovolené, pro někoho, kdo chce odpočívat u bazénu, to může

²⁷ JAKUBÍKOVÁ, Dagmar, 2009. *Marketing v cestovním ruchu*. Praha: Grada. Marketing (Grada). ISBN 978-80-247-3247-3. (str. 36)

²⁸ ORIEŠKA, Ján, 2010. *Služby v cestovním ruchu*. V Praze: Idea servis. ISBN 978-80-85970-68-5. (str. 268)

být dokonce otravné.

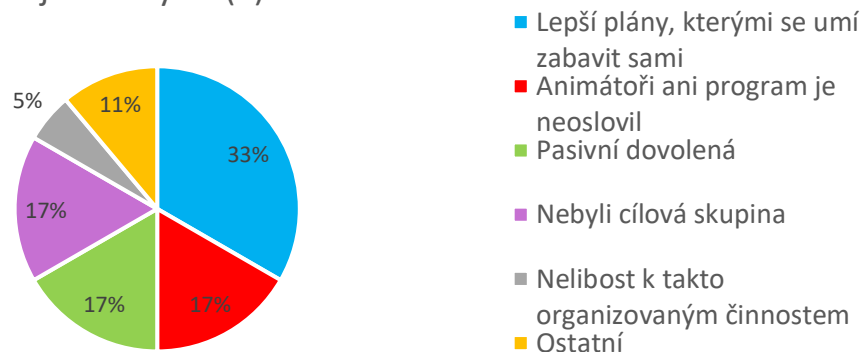
V žádném textu jsem však nenašla vyžadovaný standard na animátora. Všechny tyto cíle o zábavě klientů z předchozích řádků zní dobře, ale čím ty organizace zaručí kvalitu služeb? V dotazníku jsem se tedy zajímala, proč respondenti animačních služeb na dovolené využili (viz. Graf 2) nebo nevyužili (viz. Graf 3). V odpovědích na otázku **Proč jste využil(a) animačních služeb na dovolené?** mě vážně zarazilo, že 28 % respondentů

odpovědělo, že služeb využili, aby měli od dětí klid. Je až zarážející, proč tedy rodiny jedoucí na dovolenou to nazývají *rodinnou dovolenou*, když hlavním účelem je zbavit se dětí. Už takhle tráví děti hodně času ve družinách, kroužcích a jiných volnočasových institucích, s rodiči se skoro nevidí, a tak se vazby oslabují. Na tento fakt upozorňuje i německá waldorfská pedagožka Helle Heckman v jednom rozhovoru²⁹. Ti, kteří neměli zájem o animační programy na dovolené měli různé důvody (viz Graf 3). Jako nejčastější důvody uváděli, že měli své vlastní plány nebo že se umí zabavit sami. Tento názor naprosto chápu. Přejde mi smutné, že se někteří nezvednou od bazénu v tak krásném a exotickém prostředí. Neměl by jim animátor právě pomoci *rozhybat se* a nabídnout jim nějakou kvalitní alternativu? Dále odpovídající uváděli, že je neoslovil program nebo přímo animátoři. Proč ale respondenty program neoslovil? Jde o jejich tvořivost při programech?

²⁹ Rodinné vazby jsou oslabené, děti tráví čas v institucích, říká waldorfská pedagožka, 2020. In: *Maminka.cz* [online]. Praha: CZECH NEWS CENTER, 2.3.2020 [cit. 2021-02-03]. Dostupné z: <https://www.maminka.cz/clanek/rodiny-nefunguji-deti-travi-cas-v-institucich-rika-waldorfska-pedagozka>

Graf 3 - Proč jste nevyužil(a) služeb animátorů?

Animátor v programu dovolených

V mém dotazníku jsem se lidí zeptala na otázku, *jakou náplň práce má podle vás animátor v ubytovacích zařízeních?* Většina lidí se shodla s definicemi a cíli uvedenými výše. Odpovídali, že takovýto animátor vytváří program, kterým zabaví hosty, oživuje klientům dovolenou různými aktivitami a je vhodný pro děti i dospělé. Počítala jsem s tím, že lidé alespoň trochu tuší, jakou mají náplň animátoři v hotelech. A kdo je tedy animátor v cestovním ruchu? Ze zvědavosti jsem zkoumala nejznámější cestovní kanceláře v ČR – Alexandria, Fischer – a jejich požadavky na animátory a náplň práce animátorů. CK Alexandria³⁰ v požadavcích na budoucí animátora zmiňuje, že by měl být komunikativní, spolehlivý a měl by umět pracovat sám i v týmu. Samozřejmostí je znalost nějakého cizího jazyka. Ten, kdo chce u CK Alexandria pracovat jako animátor musí projít castingem, při kterém je zájemce vyzkoušen z komunikativních a pohybových dovedností a z improvizace. Pokud je zájemce vybrán, bude poslán na školení a kurzy. Dlouholetá animátorka této cestovní kanceláře uvádí, že náplní práce je vytvářet zábavný program pro děti i dospělé. CK Fischer³¹ na svých webových stránkách přímo požadavky neuvádí. Zmiňují však, že jejich animátoři jsou studenti pedagogických, sportovních a zdravotnických oborů a mají už nějaké zkušenosti s prací s dětmi. Uchazeči vyplňují dotazník, kde se CK Fischer ptá na vzdělání, zkušenosti s dětským kolektivem, na znalost cizích jazyků, zkušenosti s animací

³⁰ Chci se stát animátorem!, © 2019. *Alexandria* [online]. Praha: Alexandria [cit. 2021-02-25]. Dostupné z: <https://www.alexandria.cz/chci-se-stat-animatorem>

³¹ Dětské kluby Funtazie, © 1999-2021. *Fischer* [online]. Praha: Cestovní kancelář Fischer [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: <https://www.fischer.cz/dovolena-animacni-kluby#t1>

nebo sportovní zaměření. Když se podívám zpátky na požadavky na vzdělání u salesiánských animátorů, které jsem popsala v předchozím textu, napadá mě jednoduché porovnání. Jak jsem již zmínila, salesiánský animátor musí studovat 2 roky, aby se v roli animátora našel a aby se naučil toto poslání vykonávat. U animátorů v hotelu stačí podle Gajdošové³² minimální vzdělání. Například u CK Alexandria třívíkendový seminář a u CK Blue Style jen jednodenní kurz. Po tomto zjištění usuzuji, že požadovaná délka kurzu nezaručuje kvalitní a pestrý program. Když jde o placenou službu, očekávala bych i kvalitní program s kvalitní profesní přípravou, aby animátoři byli na poskytování služby náležitě připraveni. Dle mého názoru řada těchto animátorů to berou jen jako dobrý výdělek na brigádě v exotickém prostředí oproti animátorům salesiánské kongregace, kteří to berou jako poslání.

Obě cestovní kanceláře proklamují, že být animátorem je zábava a stráví léto u moře. I animátoři na uvedených webových stránkách cestovních kanceláří prezentují animaci v cestovním ruchu kladně – super čas strávený u moře a někdy i jako práci nebo brigádu snů. Logicky však nikde nejsou uvedeny záporné stránky. Dala jsem si práci a hledala jsem i nějaké negativní stránky animace v cestovním ruchu, o kterých se nikde nepíše. Snažila jsem se v médiích najít i jiné názory a narazila jsem na dva animátory^{33, 34}, kteří sdílí i stinné stránky. Ve shrnutí si stěžují na nekonečné pracovní doby na přímém slunci, nestandardní ubytování a že nemůžou využívat hotelová zařízení (lehátko a bazén), pokud to zrovna nesouvisí s animačním programem. Při vymýšlení programu musí animátoři myslet na omezený prostor a vybavení, se kterým si musí vystačit. Jeden z animátorů dodává, že často pomáhají lidem domluvit se na recepci a celkově pomáhají klientům, což by měl podle mého názoru dělat spíš delegát. Také uvádí, že za práci animátora je velká zodpovědnost. Obzvláště zmiňuje práci v dětském klubu. Děti se mohou zatoulat nebo dokonce zranit. Podle mého názoru mi jako největší stinná stránka přijde právě ta bezbřehá zodpovědnost.

³² GAJDOŠOVÁ, Romana, 2015. *Animační služby českých cestovních kanceláří* [online]. Jihlava [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://is.vspj.cz/bp/get-bp/student/21571/thema/4127>. Bakalářská práce. Vysoká škola polytechnická Jihlava, katedra cestovního ruchu. Vedoucí práce Stanislava Pachrová.

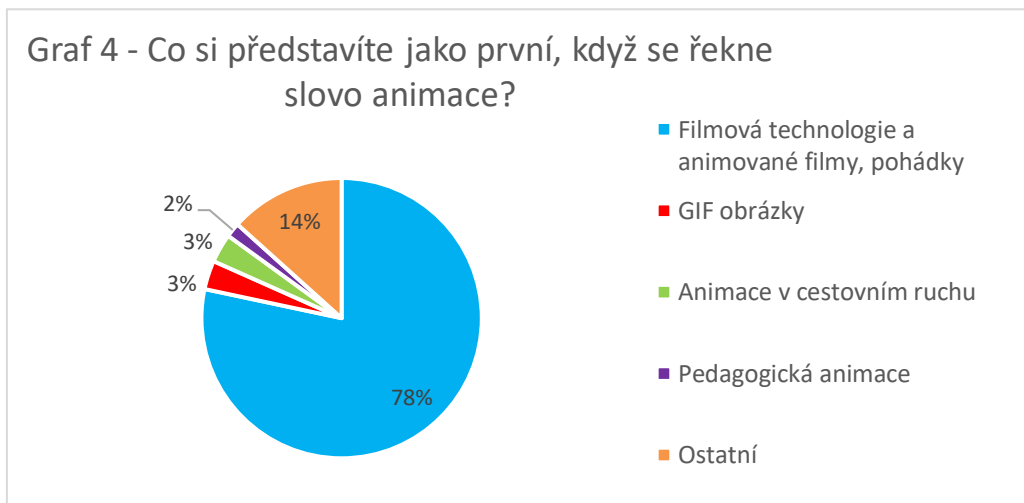
³³ ANIMÁTOR: Lančmít už Češi na hotelu nesmaží. Hlášky z filmů pobaví vždy, © 1999-2021. In: *IDNES.cz* [online]. Praha: MAFRA [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/lide-ceska/lide-ceska-animator-tomas-polansky.A150709_193026_letu_zt?c=A150709_193026_letu_zt

³⁴ Nejlepší práce na světě: Animátor v hotelu! Pravda nebo lež?, © 2019. *Richard v Řecku* [online]. Richard v Řecku [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <https://richard-v-recku.webnode.cz/l/animator-v-hotelu-vysnena-prace-pravda-nebo-ne/>

Vedle zodpovědnosti za děti mám na mysli zodpovědnost za celkový dojem o cestovní kanceláři, který si odvezou klienti z dovolené. Ve světle této zodpovědnosti upadá reklama na brigádu s hromadou zábavy. Animátoři mají na sobě pověst cestovní kanceláře, aniž by jim nabídli odpovídající podmínky a vzdělání. V porovnání s delegátem je animátor stále na očích a vytváří tak obraz celé dovolené. Cestovní kanceláře chtějí zodpovědnost, ale jejich animátoři jsou na ni minimálně vybaveni. Vzhledem k tomu, že cestovní kanceláře poskytují mizivé vzdělání, tak požadují takhle velkou zodpovědnost od animátorů – laiků. Z náplně práce pak vystupuje především zodpovědnost za hlídání dětí a zodpovědnost za spokojenost klientů a zcela se vytrácí smysl animace jako výchovného provázení.

Animace versus animace

Jak už jsem napsala v úvodu, jako první se lidem při zmínce slova *animace* vybaví filmová technologie a s tím spojené animované filmy a pohádky. U otázky **Co si představíš jako první, když se řekne slovo animace?** mi to potvrdilo 47 z 60 lidí z různých věkových kategorií.

Očekávala jsem to, protože animované filmy jsou velmi populární jak u dětí, tak u dospělých. Skupina 8 lidí odpověděla na mou otázku neurčitě – odpovědi se týkaly *pohybu, práce, loutek* anebo něčeho, co nedávalo smysl. Dále se lidem vybavil GIF obrázek, který se nyní hojně používá na sociálních sítích. Takto odpověděli 2 lidé. Naopak mě překvapilo, že jen dva respondenti si vzpomněli na animaci v cestovním ruchu. Mile mě potěšila jedna respondentka, která měla znalosti a jako první si představila animaci v pedagogickém pojetí.

Z toho vyplývá, že veřejnost opravdu nemá ponětí o tom, co má animace naplňovat. Všechno, co jsem popsala v předchozích odstavcích, ve mně vyvolává smíšené pocity. Jak něco tak povrchního, komerčního a nárazového jako je animace v cestovním ruchu může konkurovat něčemu hlubokému, dobrosrdečnému a smysluplnému jako je salesiánská animace? Při úvahách jsem přišla na tři důvody: **předsudky, média a reklama**. Právě na animaci v nízkoprahovém zařízení je možné pochopit předsudky. Rodiče odrazuje, že tam chodí Romové a jiná bezprizorní mládež s vyloučených lokalit. Proto se obávám, že bezproblémové rodiny by se své děti tam bály poslat z důvodu předsudků, o kterých se píše například v článku³⁵ o mýtech a předsudcích vůči nízkoprahovým zařízením – že NZDM jsou feťácká doupe, ve kterých je nikdo nehlídá. Tento článek mýty ale obratem vyvrací. Právě naopak v nízkoprahových zařízeních pomáhají Romům a sociálně slabým bez pevného rodinného zázemí. Podle Duškové³⁶ se většina dotazovaných z nízkoprahového zařízení setkala s nějakým rizikovým chováním, např. krádeže, záškoláctví, útěky z domova apod. Ano, většina klientů těchto zařízení již má nějakou zkušenost s rizikovým chováním, ale v nízkoprahových zařízeních působí animátoři preventivně. Všechny děti mohou tak volný čas trávit smysluplně v bezpečném a příjemném prostředí pod vedením vzdělaných animátorů. Jiné předsudky zřejmě stojí za tím, že rodiče míjejí možnost svěřit děti Salesiánům. Předpokládám, že jde o nedůvěru v církevní zařazení. Za minulého režimu komunisté podráždili pověst církvím z ideologických důvodů. Režim pronásledoval církve a rozložil ji zevnitř zatýkáním vlivných duchovních. Kladnou roli tím potlačil a zároveň rozšiřoval drby, že si církve podle nich jen nahrabává peníze. Na webových stránkách Salesiánů³⁷ se píše, že *komunistická moc v Československu chtěla oslabit církve zničením řeholních řádů a kongregací. Členové mužských řeholí byli zatčeni při akci K v noci ze 13. na 14. duben 1950 a internováni v centralizačních kláštorech. K devalvací pověsti církví*

³⁵ Učí tam děti kouřit? aneb Mýty a předsudky vůči nízkoprahovým zařízením pro děti a mládež, © 2021. *Oblastní Charita Jihlava* [online]. Jihlava: Charita Česká Republika, 14. října 2020 [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://jihlava.charita.cz/o-nas/clanky-a-tiskove-zpravy/uci-tam-deti-kourit-postvavaji-je-proti-rodicum-aneb-myty-a-predsudky-vuci-nzdm/>

³⁶ DUŠKOVÁ, Martina, 2010. *Role nízkoprahových zařízení pro děti a mládež v soustavě prevence rizikového chování dětí a mládeže* [online]. Praha [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/22115/BPTX_0_0_11280_LDEF01_273855_0_72472.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Husitská teologická fakulta. Vedoucí práce Hana Nádvořníková. (str. 41)

³⁷ Historie, © 2021. *Salesiáni Dona Boska* [online]. Praha: Salesiáni Dona Boska [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://www.sdb.cz/kdo-jsme/historie/>

ještě přispělo to, že médií obletěl skandál, kdy údajně měli duchovní zneužívat chlapce – pomocníky – a církev to měla ještě skrývat. Myslím, že i tyto mediální kauzy zhoršily nahlížení lidí na církev. Možná to všechno dohromady dává odpověď na to, proč většina Čechů zůstává ateisty, vůči církvi mají předsudky a už jí více nedůvěřují. Bohužel je tím poznamenána i Salesiánská kongregace a spolu s tím mizivá pozornost k salesiánským skupinám. Tím se dostáváme k dalším dvěma tématům. Jsou to média a reklama. Cestovní kanceláře své dovolené inzerují v médiích a reklamách, a právě tam se zmiňují o zájezdech s animačními programy. Když si představím, že např. za rok 2019 jelo na dovolenou podle článku³⁸ na Idnes.cz 7.4 milionu lidí z ČR, z toho 46 % s cestovní kanceláří, je to obrovské číslo! Polovina z cestujících – tedy 3.7 milionů lidí – vybíralo dovolenou na webových stránkách cestovních kanceláří, kde si museli všimnout nabídky animačních programů. Reklama a média hýbou světem a mají v tomto ohledu obrovskou moc. Nemáš reklamu? Jako kdybys nebyl! Tím jsem chtěla říct, že 3.7 milionů lidí zná animační programy na dovolené z reklam a médií! To je také neskutečné číslo! Řekla bych, že to je jeden z důvodů, proč má animace v cestovním ruchu takový úspěch. Zatímco animace v cestovním ruchu má velkou reklamu, u Salesiánů je reklamou pouze jejich činnost, mezi lidmi téměř neznámá. Když porovnám, co má vliv na lidi dnes a co mělo vliv dříve, tak v minulosti to byla rozhodně víra v duchovním, kulturním i sociálním kontextu. Většina lidí byla věřících a církevní služby byly dostupné všem bez ohledu na finanční zajištění lidí. Když bych si to chtěla převést do naší doby, tak církev byla jakési médium. Přes média se dá propagovat a šířit všechno možné, v tomto případě křesťanství propagovalo lásku k bližnímu. Kostel bych přirovnala k sociální síti (Facebook, Instagram). Lidé se zde scházeli, vyměňovali si názory, debatovali a věnovali se zde něčemu, co mají společné – tedy víra v Boha. Na rozdíl od sociální sítě byl v kostele právě farář, tedy autorita, který lidi duchovně doprovázel byl pro ně důvěryhodný a uměl je oslovit. Podobná důvěryhodnost se předpokládá i u Salesiánů a v jejich přípravě je u nich důvěryhodnost pěstována.

Touto esejí jsem chtěla poukázat na to, proč je klasická animace pro mnoho lidí neznámá a opomíjená oproti animaci v cestovním ruchu, která je naopak velmi oblíbená a

³⁸ Češi upřednostňují kratší dovolené, do zahraničí cestují několikrát za rok, © 1999-2021. *IDNES.cz* [online]. Praha: MAFRA, 22. května 2019 [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/dovolena-zahranici-cesi-erv.A190522_115818_ekonomika_are

vyhledávaná. Salesiáni mohou mít pestré programy vytvořené vzdělanými animátory, kteří animaci berou jako své poslání, příjemné prostředí, ve kterém chtějí své klienty namotivovat a nějakým způsobem jim pomoci. Ale protože nevyužívají reklamy a médií, nestačí to na komerčně propagovanou animaci v cestovním ruchu. Z eseje vyplynul rozdíl mezi kvalitou animace v obou pojetích. Proto mě zaráží, jak mohou rodiče svůj nejcennější poklad – své dítě – svěřit animátorům v cestovním ruchu. Vidím to tak, že reklama, média a předsudky a mají nad námi velkou moc. Lidé jim věří, aniž by si zjistili další podrobnější informace, jak se věci doopravdy mají.

Nakonec bych dodala moudro právě Salesiána Dona Bosca: „*Kdo chce zasvětit život něčemu velikému a posvátnému, ať vychovává mládež*“³⁹.

³⁹ Informace o SALESIÁNSKÉ ŠKOLE ANIMÁTORŮ, © 2018. In: *Salesiánská mládež* [online]. Praha: Salesiánská asociace Dona Boska [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <http://archiv.mladez-sdb-cz.sadba.org/animatori-informace/>

Seznam prostudované odborné literatury vážící se obsahově k předmětům studia

- BENDL, Stanislav a kolektiv, 2015. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9.
- BENDL, Stanislav, 2014. *Nárys sociální pedagogiky*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7290-668-0.
- DUDOVÁ, Anna, Michal KAPLÁNEK a Richard MACKŮ, 2011. Mnohotvarý fenomén animace. *Pedagogická orientace*. 21(3), 284-304.
- FRANCOVÁ, Marta, 2013. *Zahájení školní docházky*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4463-6.
- HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ, 2011. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-900-2
- HEALEY, Jane M., 2015. *Leváci a jejich výchova*. Vyd. 2. Přeložil Jiří PAPOUŠEK. Praha: Portál. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-262-0855-6.
- KAPLÁNEK, Michal, 2012. *Čas volnosti – čas výchovy: pedagogické úvahy o volném čase*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0450-3.
- PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ, 2003. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-772-8.
- ŠÍŠKOVÁ, Tatjana, 1998. *Výchova k toleranci a proti rasismu: sborník*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-285-8.
- ZELINKOVÁ, Olga, 1997. *Pomoz mi, abych to dokázal: pedagogika Marie Montessoriové a její metody dnes*. Praha: Portál. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 80-7178-071-5.

Konspekt knihy

Název knihy: Školní družina

Bibliografický záznam knihy:

HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ, 2011. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-900-2

Zdůvodnění výběru knihy

Tuto knihu jsem objevila během studia a stala se pro mě jakousi *Biblií*. Do té doby jsem pár knih o pedagogice volného času přečetla, ale žádná se netýkala školní družiny v tak velkém množství. Je psaná stylem, že by to pochopil i laik. Kniha poskytuje velké množství zásadních informací a postřehů ze světa školní družiny. Kniha se dá použít jako opora pro začínající vychovatelky, jako jsem byla já. Vedle rad od kolegyň se pro mě tato kniha stala základem při mých začátcích ve školní družině. Myslím, že každá vychovatelka by si ji měla přečíst.

Členění

V knize najdeme hned na začátku obsah. Dále následuje úvod, který podkrývá a shrnuje, o čem se v této knize dočteme. Kniha se člení na čtyři obsáhlé kapitoly, které mají ještě podkapitoly. Kniha má celkem 152 stran a na pár stránkách můžeme najít přílohy, a to buď tabulky nebo grafy.

Struktura

V **úvodu** se autor Bedřich Hájek rozepisuje, jakou funkci plní školní družina, jaká jsou její specifika a podmínky a jaké má školní družina poslání – *školní družiny jsou zařízením, kde se děti mladšího školního věku seznamují s možnou škálou zájmových aktivit, s jejich obsahem a formami. Nabídkou různých činností aktivizují děti, prohlubují jejich školní znalosti, zájmovými činnostmi rozvíjejí jejich osobnost a zdokonalují jejich kompetence.*

*Školní družiny mají své poslání také v rovině sociální*⁴⁰. Autor se v úvodu také zmiňuje o povinné dokumentaci školní družiny a o právních předpisech

První kapitola – Východiska (str. 9-40)

První kapitola má celkem pět podkapitol.

Název první podkapitoly **Školní družina – její cíle, poslání, funkce, postavení mezi ostatními školskými zařízeními** jasně vypovídá, o čem se v této podkapitole pojednává. Autor popisuje školní družinu jako školské zařízení, do kterého děti chodí pravidelně a tráví zde čas po skončení školního vyučování. Dětem družina zabezpečuje sociální kontakt, odpočinek, zájmové vzdělávání a rekreaci. Toto školské zařízení je určeno pro žáky od 1. až 5. třídy. Pro vzdělávání a výchovu jsou stanoveny určité cíle, které by pedagogičtí pracovníci měli průběžně sledovat při přípravě a vykonání činností. Jako cíle výchovy kniha uvádí obecné cíle, které definuje školský zákon. Kromě cílů výchovy je v této kapitole též uvedené získávání kompetencí, což je souhrn znalostí, dovedností, postojů a hodnot, kterým se žáci učí, aby se mohly seberealizovat a aby se začlenily do společnosti a později do zaměstnání. Jak už je uvedené v názvu této podkapitoly, družina má svou funkci a tou je *výchova, vzdělávání a rekreace žáků ve volném čase*⁴¹. Tuto funkci naplňuje družina odpočinkovými, rekreačními, zájmovými činnostmi a přípravou na vyučování.

Další podkapitola se nazývá **Z historie**. Název napovídá, že se v podkapitole pojednává o historii družin. Mimo vyučování se mohly dříve vzdělávat pouze děti rodičů, kteří měli sociální postavení nebo majetek. Děti z chudších rodin se podílely na povinnostech doma, většinou v zemědělství. Hodně se změnilo po roce 1774, kdy byla zavedena povinná školní docházka. Vznikl problém, protože většina rodičů byla dlouho v práci – co s dětmi po skončení vyučování? Zezačátku se toho chopily dobročinné spolky. Na konci 19. století začaly vznikat instituce, které měly ve správě obce či města a byly určené pro chudé děti – *útulky*. Útulky plnily funkci dohledu nad dětmi. První se otevřel roku 1885 v Praze. Struktura aktivit byla pokroková – zahrnovala rekreační činnosti a různé hudební,

⁴⁰ Bedřich Hájek – Úvod, str. 7-8

⁴¹ Bedřich Hájek – Školní družina – její cíle, poslání, funkce, postavení mezi ostatními školskými zařízeními, str. 16

přírodovědné, tělovýchovné nebo výtvarné činnosti, kterým my nyní říkáme zájmové. Od roku 1931 se změnil název z útulku, který zněl moc charitativně, na *družina pro školní mládež*. Roku 1948 se družiny staly součástí škol na základě školského zákona. V roce 1960 přišla další změna, kdy bylo ustanoveno, že školní družiny budou pouze pro děti od 1. do 5. třídy, pro starší děti (tedy 6.-9. třídy) budou zřízeny *školní kluby*. Pozdější školské zákony nepřinesly do družin nic moc nového (snížil se počet dětí na oddělení atd.) – koncepci si udržuje víceméně stejnou.

Aplikace požadavků pedagogiky volného času je název další podkapitoly. Na pedagogii ve volnočasových institucích jsou kladeny specifické požadavky. Při respektování těchto požadavků je výchovné působení efektivnější. Patří mezi ně např. požadavek pedagogického ovlivňování volného času, požadavek seberealizace, požadavek zajímavosti a pestrosti atd.

Předposlední podkapitola se nazývá **Nejdůležitější charakteristiky dítěte mladšího školního věku**. Jsou zde tedy popsány specifika a zvláštnosti dětského vývoje. *Tělesný vývoj* je v tomto věku u dětí poměrně znát – děti rostou do výšky a neustále se vyvíjí páteř. Děti se hodně hýbají a hýbat se chtějí. S tím se zlepšuje i pohybová koordinace – děti jsou rychlejší a vytrvalejší. S nástupem do školy se též zlepšuje jemná motorika ruky. *Rozumový vývoj* je v tomto věku velmi ovlivněn vyučováním, prostředím a trávením volného času. U *vnímání* času a prostoru jsou stále mezery, za to vnímání smyslovými orgány se zdokonaluje. S nástupem do školy se zlepšuje *pozornost*. *Paměť* dětí je v tomto věku předurčena k mechanickému zapamatování. U *fantazie* dítě mladšího školního věku dokáže rozlišit fantazírování od skutečnosti, ale i tak je fantazie dost silná, např. při hře. V tomto věku je u dětí *myšlení* konkrétní. Dítě se zlepšuje v analýze, syntéze a následném srovnávání shodných nebo odlišných znaků u věcí. *Rozvoj řeči* se razantně rozvíjí s nástupem do první třídy. U dětí se rozšiřuje slovní zásoba a používají delší věty a souvětí, než jak tomu bylo ve školce. Rozvoj řeči u dětí hodně ovlivňuje prostředí, ve kterém vyrůstají a ve kterém se učí a média, hlavně televize a počítače (nyní i mobilní telefony a sociální sítě). Dále kniha zmiňuje *citový vývoj* dětí. U dětí převládají kladné city. Záporné city však také ovlivňují dítě, hlavně strach např. z trestu, špatné známky ve škole apod. *Intelektuální city* jako je zvědavost a touha po poznávání uspokojuje vyučování ve škole a často také mimoškolní aktivity. *Estetické citění*

se postupně vyvíjí od fantazie k realismu. Na děti má velký vliv televize a počítač. Z hlediska *morálních citů* dítě hodnotí osoby a činy v konkrétních situacích, ale je pro ně obtížné zobecnění morálních zásad. Morálku přejímají děti od osob – autorit, tedy rodičů i pedagogů. Velmi důležitý je také v tomto věku *sociální vývoj*. Dítě navazuje nové a četné společenské vztahy např. s vrstevníky nebo pedagogy ve škole. Mezi dětmi vznikají první kamarádství. Učitel či vychovatel je pro dítě velkou autoritou. *Osobnost* dítěte mladšího školního věku je extravertně zaměřená. Zájmy dítěte jsou nestálé, při provozování zájmových aktivit se u dětí může projevit nadání nebo talent. *Učení* je nejvýznamnější činností v tomto období. Uspokojuje dětskou zvědavost. *Hra* je hned po učení další významnou činností. Oproti hrám, které hrály děti ve školce, jsou hry v tomto období realističtější, promyšlenější a složitější. Přibývá her, u kterých jsou pravidla. *Práce* v mladším školní věku spočívá v sebeobsluze (mytí rukou, oblékání, atd.), pomoci kamarádům nebo spolužákům ve třídě nebo pomoc doma rodičům s uklízením. Dále se autor v knize zmiňuje o nejčastějších výchovných problémech v tomto období. Patří mezi ně vzdorovitost, dětské lhaní, záškoláctví, agresivita, neposlušnost nebo projevy bezcitnosti. Dítě může mít i neurotické projevy, např. tiky, pomočování atd. Při těchto projevech je potřeba zjistit příčinu. Příčinou často můžou být smyslové a tělesné vady, specifické poruchy učení nebo ADHD. Příčinou také může být problémové rodinné prostředí, jazykové znevýhodnění nebo barva pleti.

Poslední podkapitolou je **Vychovatelka a vedoucí vychovatelka ve školní družině**. Vychovatelka je základním kamenem školní družiny. V této podkapitole jsou popsány základní předpoklady pro plnění práce vychovatelky. Úplným základem této práce je určité kladný vztah k dětem. Další dispozice a vlastnosti, které by vychovatelka měla mít jsou organizační schopnosti, vybírání vhodných aktivit úměrné věku dětí, vedení a motivování dětí při aktivitách, vysoká míra empatie, smysl pro humor nebo pozitivní naladění a umění řešit kázeňské problémy ve družině. Pozice vychovatelky má předepsanou odbornou kvalifikaci, kterou najdeme v zákonu č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, § 16. O míře přímé výchovné práce rozhoduje ředitel na začátku školního roku a je to 28-30 hodin týdně. V souhrnu je v pracovní náplni vychovatelky připravovat a provádět zajímavé výchovně vzdělávací činnosti s dětmi a rozvíjet tak jejich osobnosti, zaznamenávat do pedagogické dokumentace, dbát na bezpečnost, čistotu a hygienu dětí a vytvářet dobrý kolektiv.

Dále je zde autory uveden popis práce hlavní vychovatelky. Tu určuje ředitel školy. V popisu práce má navíc oproti běžné vychovatelce např. kontrolovat činnost vychovatelek a provádět hospitaci, rozvrhovat služby vychovatelek a zajišťovat záskoky za chybějící vychovatelky nebo kontrola vedení pedagogické dokumentace. Kvůli těmto činnostem má sníženou míru přímé výchovné povinnosti.

Druhá kapitola – Podmínky činnosti školní družiny (str. 41-82)

Tato kapitola má celkem 9 podkapitol.

Prostředí, prostory a materiální vybavení je název první podkapitoly. Podkapitola pojednává o prostorech školních družin, které by měly být členité a děti by se v nich měly cítit bezpečně. V jedné části místnosti by mělo být místo na hraní s kobercem a v další části by měly být umístěné stolky s židlemi pro výtvarné činnosti. Skříně, kde jsou uloženy hry a hračky, by měly výškově odpovídat dětem. Výzdoba by měla být mobilní a měla by se často obměňovat (např. podle ročního období, svátku atd.). Ve školní družině by se měly nacházet stavebnice a stolní hry. Na výtvarné a rukodělné aktivity bychom ve družině měli mít například křídly, pastelky, papíry, lepidla, tužky, nůžky, štětce atd. Dále by se v prostorech školní družiny měly objevit knížky nebo časopisy. Jako další prostory, které družina využívá, můžeme zmínit tělocvičnu nebo hřiště. Na hřišti by se měla nacházet pískoviště, prostor pro pohybové hry, prolézačky, houpačky atd.

Další podkapitola se nazývá **Vedení dokumentace školní družiny**. Vedení školní dokumentace má vychovatelka v náplni práce a pro družinu je to povinnost. Dokumentace školní družiny zahrnuje např. ŠVP školní družiny, evidenci žáků, vnitřní řád školní družiny nebo kniha úrazů. Asi nejdůležitějším dokumentem je vnitřní řád školní družiny. Vydává ho ředitel školy a měly by se na něm podílet vychovatelky. Na začátku roku je třeba s řádem obeznámit žáky a jejich zákonné zástupce.

Třetí podkapitola se jmenuje **Plánování ve školní družině**. Musí být jasně naplánováno, kdy děti chodí na oběd, kdy se bude provádět odpočinková, rekreační nebo zájmová činnost, příchody a odchody dětí atd.

Další podkapitola navazuje, na co jsme už narazili v předešlé kapitole – **Kontrola a hodnocení**. Hodnocení dětí vychovatelkou by mělo probíhat v průběhu každé činnosti. U každého dítěte bychom měli najít něco pozitivního. Při negativním hodnocení by měla být vychovatelka taktní, nesrážet dítěti sebevědomí a do budoucna vyřknout víru pro další zlepšení. Vedoucí vychovatelka nebo jiný nadřízený provádí u vychovatelek hospitaci, kde hodnotí zvolenou činnost, motivování a podněcování dětí během činnosti, organizování činnosti.

Režim dne ve školní družině je název další podkapitoly. Režim dne by měl rozvržením podporovat zdravý tělesný, duševní i sociální vývoj dětí. Při sestavování režimu by se mělo hledět na biorytmus člověka – ke křivce výkonnosti, protože v určitých časových obdobích dne je člověk více unavený a jindy je velmi energický.

Další podkapitola se nazývá **Motivace činnosti**. Podle autorů by měla motivace dětem odpovědět na to, proč budou danou činnost vykonávat. Při motivování dětí by vychovatelka měla vycházet z kladných zkušeností dítěte. Motivace dítě aktivizuje. Také reguluje, co má dítě zvládnout a posiluje žádoucí chování dítěte.

Dále se podíváme na podkapitulu **Spolupráce vychovatelek školní družiny s učiteli a rodiči**. Kniha uvádí, že pro dobré fungování vztahů je důležitá spolupráce, pochopení a respekt. Při spolupráci vychovatelů a učitelů je hlavní informovanost o výchovné práci – vyměňují si informace o řešení výchovných problémů nebo si předávají zkušenosti, co na děti funguje/nefunguje. U spolupráce vychovatelek s rodiči je též důležitá informovanost – rodiče informují vychovatele, jak se dítě chová doma, a naopak vychovatel podá informaci o tom, jak se dítě chová ve družině.

Předposlední podkapitola navazuje na předešlou a jedná se v ní o **Spolupráci školní družiny s dalšími subjekty**. Družiny mohou spolupracovat s jinými družinami. Dále kniha zmiňuje školy, které mají za zřizovatele obec, ve které sídlí. Družina si může nacvičit vystoupení a předvést ho obyvatelům obce a veřejnosti. Zvyšuje to prestiž družiny. Družiny také navštěvují knihovny, kde zaměstnanci knihovny vedou propagační akce a probouzí u dětí zájem o čtení. Při řešení vážných výchovných problémů spolupracuje družina s pedagogicko-psychologickou poradnou.

S předešlou kapitolou souvisí poslední kapitola **Prezentace družiny**. Je důležité, jak se družina prezentuje na veřejnosti. Jak už bylo uvedeno v předešlé kapitole, děti s vychovatelkami nacvičují vystoupení na besídky a jiné akce. Družina také prezentuje a vystavuje výkresy a výrobky dětí na chodbách školy.

Třetí kapitola – Činnosti ve školní družině (str. 83-124)

Kapitola o činnostech ve družině má 8 podkapitol.

První podkapitola se nazývá **Školní družina – místo sociálního učení**. Družina je považována za prostředí, kde si děti nacvičují sociální dovednosti, konkrétně můžeme uvést např. požádat o pomoc druhého, přijmout pochvalu i druhého pochválit, zahájit a vést rozhovor nebo vyjádřit odlišný názor, než mají vrstevníci a dospělí. Dále vychovatelka s dětmi ve družině sociální dovednosti může nacvičovat např. formou hraní rolí, kdy napodobují určité chování.

Další podkapitola se jmenuje **Pohybové a tělovýchovné aktivity ve školní družině**. Pohybovými a tělovýchovnými aktivitami autoři knihy myslí běh, protahování, cvičení, hry s míčem a aktivity s jiným náčiním.

Třetí podkapitolu autoři nazvali **Využití výtvarných činností ve školní družině**. Ve výtvarných aktivitách mají děti možnost se spontánně vyjádřit např. kresbou.

Další činnosti, které můžeme provádět jsou **Rukodělné činnosti ve školní družině**. Při rukodělných činnostech se u dětí rozvíjí jemná motorika, trpělivost a schopnost soustředit se. Vychovatelka by na rukodělné činnosti měla být náležitě připravena.

Další podkapitola se jmenuje **Hudba a tanec ve školní družině**. S dětmi můžeme hudbu jen poslouchat nebo na ní také tancovat. Do družiny také patří samotný zpěv a hra na hudební nástroj.

Literárně-dramatická činnost, rozvoj komunikativních dovedností je název další podkapitoly. Při dramatických aktivitách si děti procvičují techniky řeči (dynamiku, artikulaci), plynulost a bohatost mluveného projevu i neverbální komunikaci (navazování

očního kontaktu a pantomima). Do literárních aktivit nezařazujeme jen samotné čtení, ale i poslech a práci s časopisy. Vychovatelka by text měla vybrat pečlivě s ohledem na věk dětí.

Další podkapitola hovoří o **Přírodovědné a vlastivědné zájmové činnosti ve školní družině**. Děti při těchto aktivitách získávají nové znalosti ze světa přírody nebo se rozvíjí vnímání dobra a zla v oblasti životního prostředí. Vychovatelka s dětmi může pozorovat přírodní objekty (rostliny, horniny nebo živočichy), pěstovat a starat se o vlastní flóru (kaktusy, květiny). Z vlastivědné oblasti zmiňuje kniha návštěvu historických a jinak významných objektů v okolí školy.

Poslední podkapitola se nazývá **Výpočetní technika ve školní družině**. Téma výpočetní techniky je velmi aktuální – najdeme ji ve třídách a ve družinách se již využívá také. Děti mohou na počítačích hrát výukové hry. Při přítomnosti výpočetní techniky ve školní družině se počítá, že tyto zařízení umí vychovatelka ovládat.

5. kapitola – Právní a bezpečnostní předpisy (str. 125-151)

Kapitola o právech a bezpečnosti dětí má 2 podkapitoly.

V první podkapitole **Právní předpisy** se píše, že se vychovatelka při práci řídí předpisy a zákony. Hlavní normou je *Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání* tedy *školský zákon*, který určuje cíle vzdělávání, dokumentaci nebo strukturu vnitřních řádů. Dalším významným předpisem je pro vychovatelky *Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnicích*. Tento zákon vymezuje vzdělání a předpoklady pro výkon práce vychovatelky.

Dále je zde druhá podkapitola o **Bezpečnosti ve školní družině**. Vychovatelka minimálně jednou ročně provádí poučení dětí o bezpečnosti ve družině a jiných prostorách (v tělocvičně, na hřišti atd.). Při pohybu po obci by vychovatelka měla stanovit prostor pohybu (kam se může a kam už ne), prostor by měl být zkontrolován (zda zde nejsou střepy nebo něco jiného, o co by se děti mohly zranit), při přecházení silnice používat vyznačený přechody pro chodce nebo děti poučit, aby se ne bavily s cizími lidmi.

Poslední strany⁴² této knihy obsahují výňatky se zákonů a předpisů, které se týkají výchovatelské činnosti nebo školní družiny.

Závěr

Myslím, že kniha Školní družina shrnuje všechno, co se ve družině doopravdy děje. U knihy cením i zařazení podkapitoly Nejdůležitější vývojové charakteristiky dítěte mladšího školního věku, která shrnuje celkový vývoj dítěte v tomto věku, které právě do družiny chodí. Líbí se mi, že do knihy byla zařazena také příloha v podobě záznamu z hospitace⁴³, kterou provádí vedení školy.

Poslední vydání knihy bylo vydáno v roce 2011. Z 10 let se mnoho věcí změnilo, možná by autoři mohli popřemýšlet o aktualizaci knihy. V knize jsou občas zastaralé věci. Jako první mě napadá, že se v jedné kapitole píše, že *počítače se postupně stávají běžnou součástí života dětí*⁴⁴. Svět se od té doby velmi posunul a dnes počítač nebo tablet samozřejmostí. Též nejsou aktuální zákony a vyhlášky, o kterých se píše v 5. kapitole.

Víc u knihy kritizovat nemůžu, protože zmiňuje přehledně, jasně a hlavně srozumitelně opravdu vše, o čem družina je a práce vychovatelky je.

⁴² Bedřich Hájek – Dodatek 1, Dodatek 2, Dodatek 3, Str. 134-151

⁴³ Bedřich Hájek - Příloha: Záznam z hospitace, str. 62-64

⁴⁴ M. Macek – Výpočetní technika ve školní družině, str. 120

Profesiografický rozbor vychovatele ve školní družině

Co je to profesiografický rozbor

Profesiografický rozbor je *popis činností spojených s popisem pracovního místa, pracovních funkcí a se stanovením požadavků na výkon určité profese i na osobnost člověka i popis podmínek, za nichž má být vykonávána*⁴⁵. V profesiografickém rozboru se v souhrnu nejčastěji vyskytují tyto informace:

- Charakteristika profese – úkoly a prostředky potřebné pro výkon profese
- Povinnosti pracovníka – řídí se organizačními řády a předpisy
- Obsah pracovních činností a odpovídajících úkonů
- Pracovní podmínky – technické, ekonomické a společenské
- Požadavky na pracovníka – odborné, fyzické, zdravotní i psychické
- Postavení profese ve společnosti a rozsah společenské odpovědnosti⁴⁶.

Výsledkem profesiografického rozboru je *profesiogram*, tedy odborný popis a rozbor povolání, takže i vycházející popis nároků profese psychiku, organismus a celou osobnost člověka⁴⁷.

Obecně o pedagogickém pracovníkovi

Pro profesiografický rozbor jsem si vybrala pozici vychovatele ve školní družině, který se řídí stejně jako učitelé, asistenti pedagoga atd. *zákonem 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících*. V § 2 tohoto zákona⁴⁸ se píše, že *pedagogickým pracovníkem je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně-pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu, je*

⁴⁵ VRONSKÝ, Jiří, 2012. *Profesiografie a její praktické využití při řízení lidských zdrojů v organizaci*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. Vzdělávání dospělých. ISBN 978-80-7357-747-6.

⁴⁶ PAUKNEROVÁ, Daniela a kolektiv. *Psychologie pro ekonomy a manažery*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012, 259 s. Management (Grada). ISBN 978-80-247-3809-3. (str. 155)

⁴⁷ KOHOUTEK, Rudolf. *Profesiogramy*, 4. 1. 2009, dostupné z <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0901/profesiogramy-vyber-a-rozmistovani-pracovniku>

⁴⁸ § 2, zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Praha, [cit. 2020-06-06], Dostupné z: https://www.msmt.cz/file/38850_1_1/

zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy, nebo zaměstnancem státu, nebo ředitelem školy, není-li k právnické osobě vykonávající činnost školy v pracovněprávním vztahu nebo není-li zaměstnancem státu.

V témže zákoně⁴⁹ se píše, že pedagogickou činnost vykonávají například:

- učitelé,
- pedagogové v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků,
- vychovatelé,
- speciální pedagogové,
- psychologové a další.

Podle § 3 stejného zákona⁵⁰ také pro každého pedagogického pracovníka v souhrnu platí, že by měl:

- být plně způsobilý k právním úkonům,
- mít odbornou kvalifikaci pro pedagogickou činnost, kterou vykonává,
- být bezúhonný,
- být zdravotně způsobilý,
- prokázat znalost českého jazyka.

Pedagogičtí pracovníci se řídí obzvláště zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, tedy školským zákonem. Ten například určuje zásady, že by pedagogičtí pracovníci měli zohledňovat vzdělávací potřeby jedince, mít úctu a respekt ke všem účastníkům vzdělávání nebo že by na základě účinných přístupů a metod měli zdokonalovat vzdělávací proces⁵¹.

⁴⁹ § 3, zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Praha, [cit. 2020-06-06], Dostupné z: https://www.msmt.cz/file/38850_1_1/

⁵⁰ § 2, zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Praha, [cit. 2020-06-06], Dostupné z: https://www.msmt.cz/file/38850_1_1/

⁵¹ § 2, zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Praha, [cit. 2020-11-21], Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/54079/download/>

Odborná kvalifikace vychovatele

Vychovatel může získat odbornou kvalifikaci pro vykonávání přímé pedagogické činnosti podle § 16 zákona 563/2004 Sb.⁵² například těmito způsoby:

a) *vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd,*

d) *vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na vychovatelství nebo na pedagogiku volného času nebo na speciální pedagogiku nebo na sociální pedagogiku,*

f) *středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu střední školy v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu vychovatelů nebo pedagogů volného času,*

a) *vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na speciální pedagogiku nebo sociální pedagogiku,*

Profesiogram činností

V obecné části profesiogramů se nejčastěji vyskytuje náplň práce člověka v profesi, používané pracovní prostředky nebo v jakém prostředí pracuje⁵³. Vychovatelka má také svou náplň práce, pracovní prostředky a také pracuje v určitém prostředí. Vychovatelka realizuje výchovně-vzdělávací činnost, která se zaměřuje na celkový i specifický rozvoj osobnosti dětí⁵⁴. Níže jsou podrobněji popsány oblasti činností, které vychovatelka vykonává. S výčtem oblastí jsem v tomto případě vycházela z knihy *Vychovatelství*⁵⁵.

⁵² § 16, zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Praha, [cit. 2020-06-06], Dostupné z: https://www.msmt.cz/file/38850_1_1/

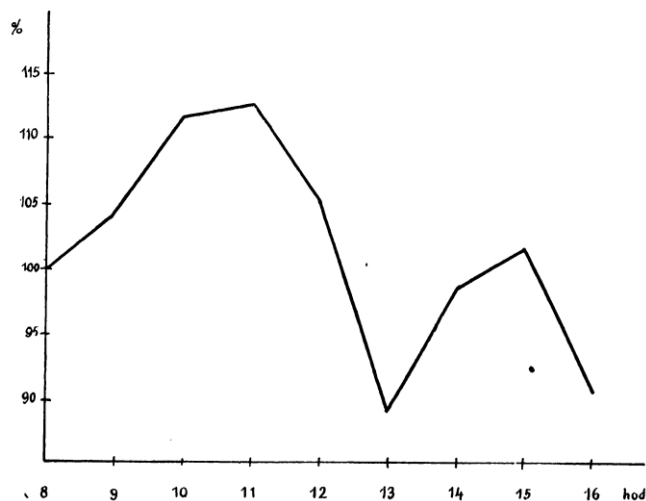
⁵³ KOHOUTEK, Rudolf a Jaroslav ŠTĚPANÍK, 2000. *Psychologie práce a řízení*. Brno: CERM. ISBN 80-214-1552-5. (str. 47)

⁵⁴ BENDL, Stanislav a kolektiv, 2015. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9. (str.13-14)

⁵⁵ BENDL, Stanislav a kolektiv, 2015. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9.

Organizační činnosti

Do školní družiny přicházejí žáci před vyučováním (ranní družina) nebo po skončení vyučování pod vedení vychovatelek. Aby dítě mohlo navštěvovat družinu, musí ho rodič řádně zapsat. Vychovatelka tedy plánuje a **zajišťuje zápis žáků**. Stejně je to i s odhlašованиеm žáka z družiny – rodič musí písemně napsat vychovatelce přesný termín ukončení docházky do školní družiny. Nelze ukončit docházku bez vědomí vychovatelky. Vychovatelka také **dohlíží, zda se žáci řídí pravidly vnitřního řádu družiny, školního řádu, BOZP** nebo pokyny vychovatelek. Pokud se žák chová soustavně nevhodně, narušuje kázeň a pořádek a ohrožuje své zdraví nebo ostatních docházejících dětí, může vychovatelka **navrhnout vyloučení žáka** ze školní družiny. O vyloučení dále rozhoduje ředitel/ka školy a pedagogická rada. Dále vychovatelka **organizuje režim dne**, který se řídí dle struktury činností a požadavky psychohygieny. Vychovatelka by měla dbát při sestavování režimu dne na biorytmy dětí a křivku výkonnosti dětí⁵⁶. Vychovatelky působí na děti odpoledne, kdy jsou žáci unavení po dlouhém sezení při vyučování a děti mají zvýšenou potřebu pohybu – křivka výkonnosti je okolo 13. hodiny nejnižší.

Graf 1. Křivka výkonnosti během dne

Křivka výkonnosti během dne, zdroj:⁵⁷

⁵⁶ HÁJEK, Bedřich, Jiřina PÁVKOVÁ a kolektiv, 2011. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-900-2. (str. 65)

⁵⁷ SOUKUPOVÁ, Dagmar a Karel KRUPÍČKA, 1965. *K hygieně výchovného procesu na základní devítileté škole s celodenní péčí*. Pedagogika. 1965(3), 336–348. ISSN 2336-2189. (str. 338)

Okolo 15. hodiny se křivka výkonnosti opět zvyšuje⁵⁸. Ideální tedy je okolo 13. hodiny naplánovat vycházku, návštěvu hřiště nebo jinou pohybovou aktivitu a okolo 15. hodiny vyrábět nebo dělat jiné náročnější činnosti. Dále vychovatelka dohlíží na **příchod žáků do školní družiny** po vyučování. Žáky vychovatelce předává učitel/ka, která vyučovala poslední hodinu. Poté vychovatelka **dohlíží a doprovází žáky do školní jídelny** na oběd. Také **dohlíží na odchody žáků** ze školní družiny. Způsob odchodu ze školní družiny rodič uvádí v zápisovém lístku. Rodič zde uvede, zda dítě v určený čas odchází samo domů nebo si ho v daný čas převezmou přímo rodiče nebo jiná pověřená osoba. Vychovatelka nesmí pustit dítě samotné domů bez písemného souhlasu rodičů nebo ho nesmí předat osobě, která neprokáže svou totožnost. Vychovatelka také dohlíží, aby žák bez jejího vědomí neopustil školní družinu. Vychovatelka také může **zorganizovat kulturní akci**, návštěvu divadla nebo výlet. Akce, které nejsou zahrnuté v rozvrhu činností, musí být schváleny vedením školy a musí být zahrnuty v měsíčním plánu nebo jiným prokazatelným způsobem⁵⁹. Pokud je svolaná pedagogická porada, vychovatelka se jí účastní. Dále se může vychovatelka **účastnit schůzek** s rodiči. Další důležitou činností je **příprava na přímou pedagogickou činnost**. Vychovatelka by si před přímou pedagogickou činností měla připravit pomůcky, případně je dokoupit, dále by si měla upřesnit a zorganizovat aktivity, které chce s žáky provádět⁶⁰. Vychovatelka by si měla přípravu psát písemně před každou zájmovou činností, aby měla přehled a aby si ujasnila cíle, motivaci, postupy, formy a metody při plánované aktivitě.

Administrativní činnosti

Vychovatelka je povinna **vést pedagogickou dokumentaci**, což je *soubor legislativně předepsaných dokumentů, které stanovují podmínky a pravidla fungování vzdělávacích institucí a výchovných zařízení*⁶¹. Podle vnitřního řádu školní družiny naší

⁵⁸ SOUKUPOVÁ, Dagmar a Karel KRUPÍČKA, 1965. *K hygieně výchovného procesu na základní devítileté škole s celodenní péčí*. Pedagogika. 1965(3), 336–348. ISSN 2336-2189.

⁵⁹ HÁJEK, Bedřich, Jiřina PÁVKOVÁ a kolektiv, 2011. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-900-2. (str. 38)

⁶⁰ *Pracovní doba pedagogických pracovníků a rozsah přímé pedagogické činnosti*, [online]. 2019. Verze 2. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, [cit. 2020-11-21], Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/51379/download/>

⁶¹ PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ, 2003. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-772-8. (str. 154)

základní školy⁶² zahrnuje povinná dokumentace tyto dokumenty:

- **písemná evidence přijatých žáků** – zápisové lístky s údaji dětí, rodičů a odchody dětí domů,
- **třídní kniha** nebo jiný přehled výchovně vzdělávací práce včetně **docházky žáků** do školní družiny – zde je uveden seznam všech dětí přihlášených do družiny, pravidelné odchody z družiny, datum přihlášení dětí do družiny a jiné údaje (shodné informace, který rodič uvedl do zápisového lístku), týdenní skladba činností a týdenní zápis náplní činností,
- **ŠVP** – neboli školní vzdělávací program školní družiny, navazuje na ŠVP této školy, většinou navazuje na rámcový vzdělávací program dané školy, obsahuje široké možnosti práce s dětmi, není svazující, proto umožňuje vychovatelkám přesouvat a propojovat témata z ŠVP podle aktuálních podmínek během celé docházky dětí do školní družiny, bývají v něm zahrnuty výlety, exkurze tematické vycházky, výtvarné, hudební, taneční a jiné pohybové činnosti, různé hry, odpočinkové činnosti, prezentace školní družiny před veřejností (různá vystoupení a jiné akce), vychovatelky se podílí na vytváření, můžou je uveřejnit pro rodiče, aby měli přehled, co se v ŠD děje,
- **vnitřní řád školní družiny** – stanovuje činnost družiny, podmínky docházky, provozní dobu, platby za školní družiny, pravidla chování žáků při pobytu v ŠD a jiné, vychovatelky se na něm podílí, ale vydává ho ředitel/ka školy,
- **kniha úrazů** – vedení knihy úrazů může být v rámci celé školy.

Koordinační činnosti

Koordinační činnosti vychovatelek zajišťuje primárně vedoucí vychovatelka, kterou jmenuje ředitel. Mezi tyto činnosti v souhrnu patří:

- koordinace činností jednotlivých oddělení školní družiny,
- provádění pedagogicko-organizačních opatření,
- kontrola činnosti vychovatelek – provádění hospitací a hodnocení vychovatelek,
- svolávání porad vychovatelek,

⁶² Vnitřní řád školní družiny Základní škola Smečno, okres Kladno

- kontrola vedení povinné pedagogické dokumentace,
- podávání návrhů řediteli na dovybavení školní družiny,
- návrh rozvrhu služeb vychovatelek řediteli a zajišťování suplování za nepřítomné vychovatelky,
- řešení stížností na vychovatelky atd.⁶³

Metodické činnosti

Vedoucí vychovatelka má většinou na starost také metodické činnosti. Mezi tyto činnosti v souhrnu patří:

- sestavování a připravování ročního plánu pro školní družinu,
- provádění vnitřní evaluace činnosti školní družiny,
- vytváření programů inkluze a integrace dětí se speciálně vzdělávacími potřebami do školní družiny
- navrhování sjednocování výchovných postupů a zaznamenávání do pedagogické dokumentace⁶⁴.

Diagnostické činnosti

Vychovatelka sice nemůže provádět odbornou diagnostickou činnost jako psychologové nebo speciální pedagogové, ale díky tomu, že s dítětem tráví čas v prostředí, kde se dítě může chovat spontánně a díky tomu, že má k vychovatelce důvěru, může pozorováním a pomocí rozhovorů s dítětem odhalit jeho problémy ve škole nebo s rodiči a dát tak podnět výchovnému poradci školy nebo třídnímu učiteli. Vychovatelka však může diagnostikovat a **posuzovat potřeby a zájmy** dětí. Podle toho pak může sestavovat a upravovat činnosti ve školní družině⁶⁵.

Přímá pedagogická činnost

Počet hodin přímé pedagogické činnosti na začátku školního roku stanovuje ředitel

⁶³ HÁJEK, Bedřich, Jiřina PÁVKOVÁ a kolektiv, 2011. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-900-2. (str. 39)

⁶⁴ HÁJEK, Bedřich, Jiřina PÁVKOVÁ a kolektiv, 2011. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-900-2. (str. 38-39)

⁶⁵ BENDL, Stanislav a kolektiv, 2015. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9. (str.13-14)

podle provozu školní družiny. Při plném úvazku je to však 28–30 hodin přímé pedagogické činnosti týdně. Zbytek – tedy 10-12 hodin – je nepřímá činnost. Plnění přímé pedagogické činnosti začíná vychovatelce při příchodu dětí do ranní družiny, potom až po převzetí žáků po vyučování a končí rozchodem žáků domů nebo určeným časem ukončení činnosti školní družiny v daný den podle vnitřního řádu ŠD⁶⁶. Do přímé pedagogické činnosti vychovatelky ale hlavně patří samotná práce s dětmi – tedy organizování a nabízení pestrých a různorodých činností, ze kterých se děti mohou vybírat ty, které je baví, naplňují nebo zajímají. Mezi tyto činnosti v souhrnu patří odpočinkové a relaxační činnosti, rekreační činnosti, příprava na vyučování a zájmové činnosti. Do činností školní družiny se ještě zařazují sebeobslužné činnosti, netvoří však součást volného času. Patří sem samostatné oblékání a obouvání, stravování, osobní hygiena – mytí rukou, používání toalety a další. V neposlední řadě také vychovatelka **kontroluje pitný režim⁶⁷ a dodržování správných hygienických návyků dětí⁶⁸** po celou dobu provozu školní družiny.

Graf činností vychovatele a vedoucího vychovatele v naší škole

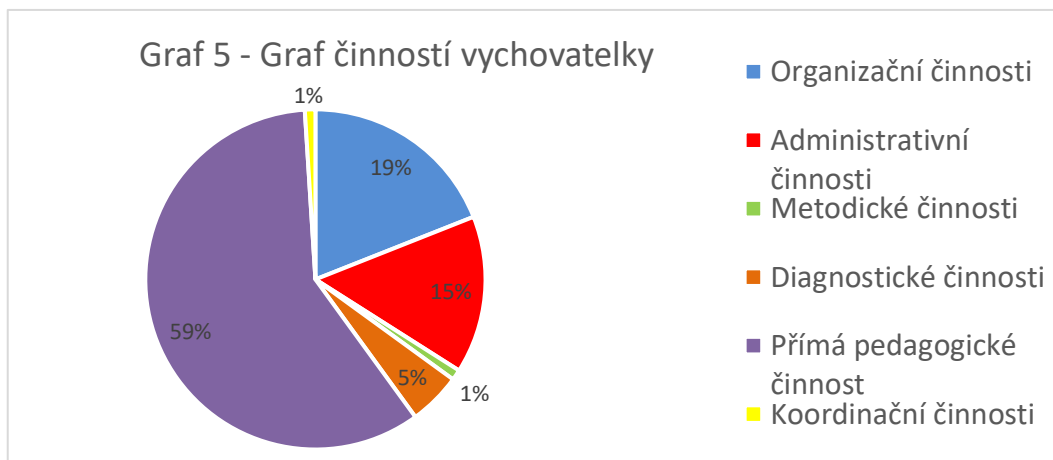
Graf (*viz. Graf 5*) značí pro zajímavost mé činnosti při vykonávání práce vychovatele. Moje hlavní činnost je přímá pedagogická, kdy přímo výchovně působím na děti. Dále následují organizační činnosti, což v mém případě zahrnuje odvádění dětí na oběd nebo přípravu na přímou pedagogickou činnost. Ve větší míře se v mém grafu také objevují administrativní činnosti, kterými jsou např. písemné evidování přijatých dětí nebo zapisování činnosti a chybějících žáků do třídní knihy. V menší míře provádím diagnostickou činnost, kdy pozorováním a rozhovory s dětmi můžu odhalit psychické nebo jiné problémy u dětí. Metodické a koordinační činnosti prakticky nedělám, protože to je hlavně v popisu práce vedoucího vychovatele. Z metodických a koordinačních činností dělám maximálně návrhy na vybavení družiny, návrhy na upravení rozpisu služeb

⁶⁶ HÁJEK, Bedřich, Jiřina PÁVKOVÁ a kolektiv, 2011. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-900-2. (str.37)

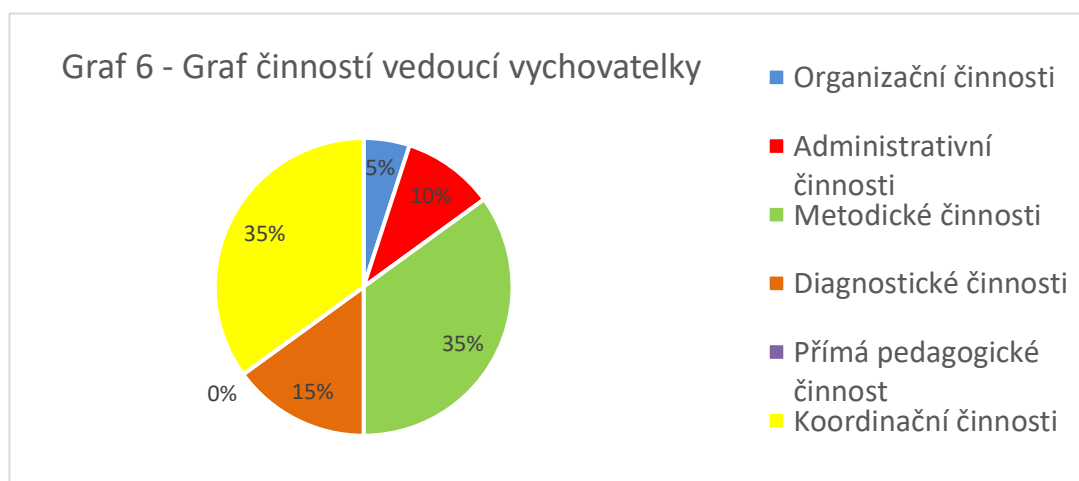
⁶⁷ HÁJEK, Bedřich, Jiřina PÁVKOVÁ a kolektiv, 2011. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-900-2. (str. 48)

⁶⁸ HÁJEK, Bedřich, Jiřina PÁVKOVÁ a kolektiv, 2011. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-900-2. (str. 38)

vychovatelek nebo si sama koordinují třídní schůzky s rodiči.

Pro porovnání přikládám graf (viz. Graf 6), který značí činnosti naší vedoucí vychovatelky, kterou je v naší základní škole zástupkyně ředitele. Ta zabezpečuje primárně koordinační a metodické činnosti, které jsou hlavní náplní její práce. Paní zástupkyně je zároveň i výchovným poradcem, proto také ve určité míře provádí diagnostickou činnost. Přímou pedagogickou činnost ve školní družině neprovádí vůbec. Z administrativních činností můžeme zmínit spolupráci na vytváření ŠVP nebo schraňování knihy úrazů. Organizační činnosti naší vedoucí vychovatelky zahrnuje hlavně organizace zápisu do školní družiny.

Základní předpoklady pro výkon práce vychovatelky

V době dospívání a odpoutávání se od rodiny a hledání nových vzorů může být právě

*vychovatel nebo vedoucí zájmových činností tou osobou, která se stane vzorem*⁶⁹. Proto by měla vychovatelka mít určité vlastnosti a předpoklady k výkonu této práce. Základní vlastnosti a předpoklady jsou kladný vztah k dětem, empatie, dobré komunikační dovednosti a pozitivní naladění⁷⁰. Další důležitá schopnost je organizování. S tím souvisí i schopnost zvládat náročné situace a umět se přizpůsobit těmto nečekaným situacím. Kázeňské problémy a krizové situace dokáže vyřešit sama (nebo s výchovným poradcem či učitelem), aniž by řešení problému *hodila* na někoho jiného⁷¹. Vychovatelka by si měla umět hrát, měla by mít fantazii, být tvořivá a mít smysl pro humor. Vtipy by měla volit úměrné věku dětí, aby je děti pochopily – ne vulgární, a ne příliš složité. Také by vychovatelka měla být fyzicky zdatná – měla by s dětmi zvládnout vycházky a jiné nenáročné sporty. Přístup by měla vychovatelka volit demokratický. Výhodný je pro obě strany – děti mají možnost vyslovit svůj názor nebo přání a vychovatelka také⁷². Neměl by se volit přístup příliš liberální, aby si vychovatelka zachovala autoritu. Neměl by se volit ani příliš autokratický – vychovatelka by neměla dětem příliš přikazovat a zakazovat, ale spíše doporučovat a nabízet. Na druhou stranu by si vychovatelka měla zachovat určitou dominanci, aby jí tzv. neskákaly děti po hlavě. Měla by být všímavá. Měla by si všímat u dětí rysů a chování, ze kterého se dá vyčíst, jak se dítě cítí, jestli má nějaký problém atd. Celkově by měla mít zájem a iniciovat kontakt s dětmi a mít potěšení ze vzájemného kontaktu s nimi. Vychovatelka by měla umět s dětmi manipulovat, ale jen v pozitivním smyslu – např. při řešení konfliktů s dětmi⁷³. Vychovatelka by si měla umět najít čas pro každé dítě. Neměla by se citově upínat na jedno dítě. Může to ublížit jak danému dítěti, tak ostatním dětem. Proto by vychovatelka neměla nabízet jednomu dítěti to, co nemůže nabídnout i ostatním dětem. Rádce a přítel – tím by měla správná vychovatelka být. Jako rádce by měla dětem ukázat a poradit, jak vyřešit mezi sebou konflikty bez agresivního chování a bez ubližování. Jako přítel by je měla vhodně a

⁶⁹ PÁVKOVÁ, Jiřina, Bedřich HÁJEK, Břetislav HOFBAUER, Vlasta HRDLIČKOVÁ a Alena PAVLÍKOVÁ, 2002. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6. (str. 54)

⁷⁰ HADJ-MOUSSOVÁ, Zuzana, 2006. *Pedagogická psychologie pro vychovatele*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. ISBN 80-7290-243-1. (str. 46)

⁷¹ HÁJEK, Bedřich, Jiřina PÁVKOVÁ a kolektiv, 2011. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-900-2. (str. 35)

⁷² BENDL, Stanislav a kolektiv, 2015. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9. (str. 13-14)

⁷³ HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ, 2011. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. 2. aktualiz. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0030-7. (str. 137)

nenásilně ovlivňovat, podporovat, motivovat a usměrňovat⁷⁴. V jednom případě odborné literatury⁷⁵ jsem setkala s požadavky na vzhled a oblečení vychovatelky. Oblečení by mělo být střizlivé a pohodlné. Příliš výrazné by kazilo první dojem. Ostré a velké šperky by si při práci vychovatelka měla sundávat, aby děti nezranila při kontaktu s nimi. To samé platí pro dlouhé nebo umělé nehty – můžou zranit děti. Líčení by také nemělo být příliš výrazné a agresivní. U vychovatelky také není vhodné mít tetování. Pokud je to možné, tak je lepší tetování skryt nebo se nechat tetovat na vhodné místo, kde nebude vidět. Při vystupování před dětmi nebo rodiči by vychovatelka měla mít správné držení těla – napomáhá to k udržení si přirozené autority. S níže posazeným hlasem se také lépe komunikuje a vystupuje – přidává to vychovatelce na důvěryhodnosti, respektu a zvyšuje zájem dětí (i rodičů). Pro zajímavost a účinnost by vychovatelka měla používat gesta a mimiku – obzvlášť úsměv. Předávání informací by mělo být srozumitelné, stručné a úměrné věku dětí. Při komunikaci by měla vychovatelka navázat s dětmi či rodiči oční kontakt – koukání do zdi nepůsobí příliš dobře.

Závěr

Myslím, že rozbor perfektně popisuje, co doopravdy v reálu jako vychovatelky děláme. Náplň práce je přesně taková, jakou popisuji v rozboru. Požadované vzdělání, které podle rozboru má vychovatelka mít, všechny moje kolegyně mají, já si ho dodělávám. Při činnostech se řídíme aktuálními podmínkami a náladou dětí. Děti rády vyslechneme a rády se s nimi zasmějeme. Zároveň jsme pro ně autoritou. Vzhledem k věku mých kolegyně a v souvislosti s věkem i k dlouhodobým zdravotním problémům některých kolegyně by se dalo polemizovat o tom, zda jsou podle zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnicích, zdravotně způsobilé k vykonávání této profese. Vzhledem k základním předpokladům bych jedné z kolegyně vytkla přílišnou rezervovanost vůči dětem. Děti s námi stráví ve družině skoro půl dne, tak potřebují vlídné slovo namísto neustálého poučování. I

⁷⁴ PÁVKOVÁ, Jiřina, Bedřich HÁJEK, Břetislav HOFBAUER, Vlasta HRDLÍČKOVÁ a Alena PAVLÍKOVÁ, 2002. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6. (str. 57)

⁷⁵ HÁJEK, Bedřich, Jiřina PÁVKOVÁ a kolektiv, 2011. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-900-2. (str. 33-34)

přesto, že je práce vychovatele psychicky a vzhledem k energii dětí i fyzicky náročná, děláme jí rády, protože v dětech je budoucnost.

Případová studie školní družiny

Základní údaje

Název: Základní škola xxx

Úvod

Další částí mého portfolia je případová studie. Pro mou případovou studii jsem si vybrala školní družinu v základní škole. V této škole pracuji již pátým rokem jako asistentka pedagoga a třetím rokem jako vychovatelka ve školní družině.

Při popisu mého pracoviště použiji deskriptivní typ výzkumu – tedy budu popisovat fungování školní družiny i základní školy, pod kterou družina patří. Cílem této případové studie je podat co nejjasnější informace o fungování základní školy i školní družiny a co nejkomplexněji přispět k poznání naší školní družiny.

Stručný popis základní školy

Umístění

Základní škola je městská škola, je tedy poměrně velká. Navštěvuje ji cca 300 žáků. Škola se dělí na dvě oddělená pracoviště. První pracoviště stojí v tzv. školním kampusu na kopci. Místní obyvatelé této části města říkají *na boku*.

Školní kampus obsahuje čtyři propojené budovy:

1. Nejstarší budova školy byla poprvé otevřena v roce 1910⁷⁶. Zvenku je budova historicky zdobená, v minulosti prošla rekonstrukcí, konkrétně zateplením. V budově v přízemí se nachází jedna třída mateřské školy, dále úplně nová specializovaná počítačová učebna využívaná také jako jazyková učebna a klasická třída, kde sídlí třetíáci. V patře mají své třídy devátáci, osmáci a sedmáci. Vedle nich se nachází učebna fyziky a chemie. Sídlí zde také učitelé a asistenti pedagogů, kteří zde mají sborovny.

⁷⁶ Kronika města do r. 1910, © 2021. In: *Spolek přátel Smečna a širého okolí* [online]. Smečno: Spolek přátel Smečna a širého okolí [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://spolekpratelsmecna.estranky.cz/clanky/kroniky-mesta/kronika-mesta-do-r.-1910/kronika-mesta-do-r.-1910.html>

2. Na nejstarší budovu navazuje moderní nedávno postavená budova. V přízemí této budovy se nachází šatny, dva kabinety pedagogů a třídy pro pátáky a čtvrtáky. V patře sídlí dále třídy šestáků a čtvrtáků. Svoje místo tu mají kanceláře paní ředitelky a paní zástupkyně. Kanceláře se nacházejí v hale, která je uzpůsobena pro žáky jako odpočinkové, setkávací a hrací místo. Jsou zde křesílka, lavičky, stolní fotbal a pingpongové stoly. Do haly zasahuje nově vystavěný výtah, který zaručuje bezbariérovost školy.
3. Dále na tuto budovu navazuje nová tělocvična postavená před třemi lety⁷⁷. Mimo tělocvičnu se zde nachází nářadovna, gymnastický sál s kobercem, kabinet učitele, toalety a šatny oddělené zvlášť pro chlapce a pro děvčata.
4. S moderní budovou je propojená úplně nová budova postavená v letech 2019-2020⁷⁸. Nová budova je super moderní, jak exteriérově, tak interiérově. V nové budově se vyskytuje sborovna pro pedagogy (mimořadně s krásným výhledem na České Středohoří), čtyři třídy pro naše prvňáky a druháky, toalety, šatny a nová školní jídelna s moderně zařízenou kuchyní. Ještě do minulého školního roku jsme měli školní jídelnu až na náměstí a museli jsme s žáky přecházet velmi frekventovanou hlavní silnicí vedoucí skrz město. Nebylo to vůbec bezpečné. Proto jsme rádi, že máme novou školní jídelnu při škole.

Druhé oddělené pracoviště se nachází nedaleko místního zámku a kostela. V této budově se původně nacházely třídy prvního stupně a školní družina, ale po dostavení nové super moderní budovy se zde vyskytuje pouze školní družina.

Personál školy

Naši základní školu vede skvělá a velmi schopná paní ředitelka. Dále ve vedení školy najdeme ještě paní zástupkyni, která je zároveň výchovným poradcem. V učitelském sboru můžeme najít 20 učitelů kvalifikovaných podle *zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících*, nebo si vzdělání doplňují studiem. Asistentek pedagogů máme na naší

⁷⁷ Smečenští se pyšní novou sportovní halou. In: *Kladenský Deník* [online]. Praha: VLTAVA LABE MEDIA, 23.12.2016 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: https://kladensky.denik.cz/zpravy_region/smecesti-se-pysni-novou-sportovni-halou-20161223.html

⁷⁸ Smečno se pyšní novým školním kampusem, © 2015-2021. In: *Náš Region* [online]. Praha: A 11, 31.8.2020 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://nasregion.cz/kladensko/smečno-se-pysni-novym-skolnim-kampusem/>

základní škole celkem 11. Asistentky pedagogů mají potřebné vzdělání k vykonávání činnosti nebo si ho dodělávají. Nepedagogických pracovníků zde pracuje 7. Zahrnuje to školníky, uklízečky a administrativní pracovníci.

Charakteristika školní družiny

Umístění

Všechna oddělení školní družiny sídlí v druhé odloučené budově (nenachází se v kampusu). Z budovy je vidět na místní zámek a kostel. Jak už bylo výše zmíněno, v budově sídlily třídy 1. stupně naší základní školy, ale po postavení nové super moderní budovy se třídy přesunuly právě tam a v této budově zůstala jen školní družina. Budova je jednopatrová.

Dříve měla družina oddělení jen 4, protože žáků ze 4. a 5. třídy navštěvovalo školní družinu málo, tak se třídy spojili do jednoho oddělení. Vzhledem ke koronavirové situaci se muselo vytvořit i 5. oddělení kvůli dodržení homogenity skupin.

Prostory a materiální vybavení

V přízemí budovy se nachází šatny s novými skříňkami, kterou má každé dítě svou, standartně vybavená tělocvična s novým linem a 1. oddělení školní družiny (1.třída). Družina v přízemí je rozdělena do dvou sekcí – klidová a hrací. V klidové sekci jsou umístěny stoly s židlemi, kde se děti mohou nasvačit, zahrát si společenské hry nebo s paní vychovatelkou vyrábět. V druhé sekci na hraní se nachází koberec k odpočinku nebo k hraní her. Děti si zde mohou stavět stavebnice, stavět puzzle nebo hrát stolní fotbal. V přízemí se také nachází místnost, která bývala v minulosti hlasatelnou. Nyní zde máme uskladněné věci potřebné při výchovně-vzdělávacím procesu, např. různé druhy papírů k vyrábění, kartony, reflexní vesty a lékárníčky používané při procházkách městem,

Tělocvična je vybavena žebřinami a tyčemi na lezení. Děti také mohou cvičit se švédskými bednami, žíněnkami nebo hrát míčové hry s míči a basketbalovým košem.

V prvním patře se nachází další místnosti pro zbývající čtyři oddělení školní družiny (konkrétně 2., 3., 4. a 5. třídy). I v těchto místnostech mají děti prostor na hraní s hračkami,

jako např. dětská kuchyňka, domeček pro panenky, různé stavebnice a domino a klidový prostor se stoly a židlemi pro malování, vyrábění, ke svačení a jiným klidovým aktivitám. Také zde máme místnost, kterou jsme pracovně nazvali *kinosál*. Je vybaven počítačem a interaktivní tabulí. V jiných místnostech počítač není, protože věříme, že děti se dokážou hrát bez něj. V patře se také nachází knihovna s knihami s pedagogickou tematikou a s dětskými knihami.

K budově přiléhá zahrada s altánem, kam chodíme s dětmi v letních měsících. Děti si zde mohou hrát na pískovišti nebo si zahrát vybíjenou, ale mají zde také stolní hry a potřeby k malování. Okolí města je vhodné k vycházkám, nabízí různá zákoutí (např. stromová alej nedaleko zámku) nebo hřiště s certifikovanými hracími prvky – prolézačkami, houpačkami apod.

Personál školní družiny

Ve školní družině působí čtyři vychovatelky. Každá má na starost své oddělení. Kvůli koronavirové situaci, kdy se děti nesmí míchat, muselo být vytvořeno 5. oddělení pro žáky 5. tříd, protože v běžné situaci jsou 4. ročníky a 5. ročníky spojené do jednoho oddělení. Věkový průměr našeho vychovatelského kolektivu je 45 let.

Vychovatelka pro 1. oddělení (1. ročníky základní školy) působí celkem u 29 dětí. Je kvalifikovaná dle zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících – absolvovala kurz celoživotního vzdělávání v programu Vychovatelství. Prošla také několika školeními a workshopy z oblasti výtvarné výchovy a vyrábění.

Další vychovatelka obstarává 2. oddělení (2. ročníky), které zahrnuje 24 dětí. Také absolvovala kurz celoživotního vzdělávání v programu Vychovatelství. Dříve i učila tělesnou výchovu, ale kvůli nařízení o pedagogickém minimu učitelskou profesi nadále vykonávat nemohla. U pedagogické profese i tak chtěla zůstat, proto tato vychovatelka zároveň působí jako asistent pedagoga i vychovatelka. Tato má kolegyně se zúčastnila mnoha školení na téma komunikace a řešení sporů a problémů s rodiči a zákonnými zástupci.

3. oddělení (3 ročníky), do kterého patří 21 dětí, mám na starost já. Studium střední pedagogické školy jsem získala kvalifikaci na asistenta pedagoga, bohužel ne kvalifikaci na vychovatele ve školní družině. Proto studuji bakalářský obor vychovatelství a věřím, že ho

úspěšně dokončím. V naší *vychovatelské partě* jsem nejmladší, ale i tak mě starší kolegyně vzaly mezi sebe.

4. ročníky patří do 4.oddělení. Celkem 12 dětí má na starost kolegyně, která má vystudovanou střední pedagogickou školu, tím padám je také kvalifikovaná vykonávat práci vychovatele. Ze všech čtyřech vychovatelek působí tato vychovatelka v naší škole nejdéle. Dříve i vykonávala práci vedoucí vychovatelky. Nyní pravidelně jezdí na školení týkající se zdraví a první pomoci.

Protože nemáme ve družině žádné dítě s potvrzenou diagnózou z pedagogicko-psychologické poradny, nebyl nám do družiny přidělen žádný asistent pedagoga. Vypomoc asistentů pedagoga využíváme v případě, že je někdo z nás nepřítomen.

Nyní však kvůli koronavirové situaci muselo být vytvoření 5. oddělení školní družiny pro žáky 5. ročníků, aby se zachovala homogenita skupin. Na děti v tomto případě výjimečně dohlíží asistentka pedagoga. Toto oddělení zahrnuje celkem 5 dětí. V 5. třídě už jsou děti starší a samostatnější, proto je zájem o družinu v tomto věku již nízký. Děti z tohoto oddělení dochází do družiny nejčastěji z důvodu dojíždění z jiné vesnice autobusem.

Myslím, že kolektiv vychovatelek je velmi přívětivý, pozitivní, trpělivý a dětem rozumí. Jednáme s dětmi citlivě a ochotně s nimi řešíme jejich problémy. Také jsme pro každou legraci. Při aktivitách a činnostech, které vhodně zařazujeme do denní skladby činností ať už podle naladění dětí nebo podle počasí, děti podporujeme a motivujeme. Pěstujeme u dětí sebedůvěru, ale také nastavujeme určité hranice, aby z dětí nevyrostly egoistické a sebestředné osobnosti. U dětí se díky navštěvování školní družiny rozvíjí sociální vztahy a kompetence, které jim pomáháme dále vyvíjet a hledat i kamarády mladší nebo starší z jiných ročníků. V družině mohou vyrůstat přátelství na celý život. Přesvědčují nás o tom starší žáci naší školy nebo již absolventi naší základní školy, kteří nás společně občas přijdou pozdravit, navštívit a zavzpomínat, jak to bylo ve družině super a jak rádi na družinu vzpomínají. Děti učíme spolupracovat a vycházet s ostatními. Podporujeme u nich zdravý pozitivní vztah ke sportu a k přírodě vycházkami po okolí našeho města. Během procházek i během trávení času uvnitř ve družině neustále dohlížíme na bezpečnost dětí a snažíme se jasnými pokyny předcházet úrazům. Nyní v době koronaviru důsledně dohlížíme na hygienu, na kterou děti občas zapomínají. Nezapomínáme ani na dodržování pitného

režimu dětí. Neustále opakujeme s dětmi pravidla slušného chování, tedy pozdravit, poděkovat, poprosit a jiné další zvyklosti, které se sluší a patří. Vedeme děti k samostatnosti a k zachování pořádku. To nám trochu znesnadňují rodiče tím, že jejich děti oblékají a uklízí po nich. Přitom děti tyto činnosti zvládají sami. Ale hlavně necháváme děti být dětmi – necháváme je si hrát a užívat si jejich dětství.

Charakteristika žáků

Naší školní družinu navštěvuje 91 dětí, ale máme kapacitu na celkem 120 dětí. Základní školu navštěvují děti z celého města, ale i z přilehlých vesnic, kde svou školu nemají a pod město spadají.

Jak už jsem uvedla dříve, nemáme zde žáka s diagnózou z pedagogicko-psychologické poradny. U pár žáků máme podezření na specifické poruchy učení, které však v docházce do družiny nejsou překážkou. U jednoho žáka máme podezření na Aspergerův syndrom. Jeho chování a reakce tomu nasvědčují, už se ale aklimatizoval na chod a fungování družiny a chodí do družiny velmi rád. U jiných žáků máme podezření na ADHD, čekáme však na návštěvu dítěte s rodiči v pedagogicko-psychologické poradně, ve které by poruchu a její rozsah upřesnili. Z hlediska multikulturního je naše družina otevřena všem bez ohledu na barvu pleti nebo národnost. Nyní do naší školní družiny dochází žákyně vietnamského původu a žák romského původu. Ani děti s barvou pleti problém nemají a v obou žácích si našly velmi dobré kamarády, kteří jsou pro každou legraci. Jiní žáci žádné jiné závažné poruchy nebo nemoci nemají.

Struktura Vnitřního řádu

Vnitřní řád⁷⁹ naší školní družiny je napsán přehledně a jasně. V úvodu je zmíněno, že tento vnitřní řád je směrnice, která je vydávána na základě ustanovení § 30 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Činnosti školní družiny se řídí vyhláškou č.74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání. Vnitřní řád je rozdělen na 8 kapitol (části).

⁷⁹ Vnitřní řád školní družiny Základní škola Smečno, okres Kladno

1. Činnost školní družiny

Ve vnitřním řádu se píše, že družina poskytuje zájmové vzdělávání dětí ve dnech školního vyučování především pro pravidelně docházející účastníky. Vnitřní řád stanovuje, že žáci přichází do družiny pod vedením vychovatelek. Žáky předává vychovatelce učitelka, která žáky učila poslední vyučovací hodinu. Dále jsou zde zmíněny činnosti, které organizuje a pořádá školní družina – tedy příležitostnou výchovu, vzdělávací, zájmovou a tematickou rekreační, odpočinkové činnosti a přípravu na vyučování ve školní družině i mimo ni. Vnitřní řád také umožňuje při postupných odchodech dětí spojit činnost dvou a více oddělení tak, aby počet dětí nepřesahoval 30.

2. Organizace a provoz školní družiny

Tato kapitola se zmiňuje o přihlašování, odhlašování a vyloučení žáka ze školní družiny, o provozu školní družiny, podmínkách docházky do školní družiny, užívaných prostorech a o platbách za pobyt žáků v ŠD.

Děti jsou do školní družiny přijati na základě zápisového lístku, který zákonný zástupce většinou na začátku roku vyplní. Dítě lze přihlásit do školní družiny i v průběhu školního roku, pokud to dovoluje kapacita. Většinou máme místo pro každé dítě, protože kapacita naší školní družiny je 120 dětí. Zápisový lístek musí obsahovat jméno a příjmení dítěte, adresu bydliště, datum narození a rodné číslo, ročník a zdravotní a jiné problémy, které dítě má. Dále zde zákonní zástupci či rodiče vyplní svá jména a příjmení, telefonní a emailové kontakty. To, co do zápisového lístku vyplnili, stvrdí datem vyplnění přihlášky a svým podpisem. Dále je pro nás také velmi důležité vyplnění časů vyzvedávání dítěte, případně čas samostatného odchodu dítěte ze ŠD. Pokud se něco změní, např. telefonní číslo, bydliště, jiný čas vyzvedávání atd. je rodič požádán, aby se osobně dostavil do ŠD a změny do přihlášky dopsal. O vyloučení žáka rozhoduje ředitelka školy na základě návrhu vychovatelky a po projednání na pedagogické radě. Žák může být vyloučen za soustavné porušování kázně a pořádku, ohrožování zdraví a bezpečnosti ostatních, kvůli dlouhodobému svévolnému nenavštěvování školní družiny a z jiných závažných důvodů. Rozhodnutí o vyloučení dostávají s odůvodněním zákonní zástupci samozřejmě písemně od ředitelky školy. Žák může být z družiny také odhlášen, a to písemně zákonnými zástupci.

Při odhlášení musí zákonní zástupci uvést přesný datum ukončení docházky do školní družiny.

Školní družina funguje od 6:15 do 17:00 hod. Školní družinu provozujeme v ranních a poté v odpoledních hodinách. Ranní družina začíná v 6:15 hod a končí 7:35, kdy poprvé zvoní a otevírají se dětem dveře školy. Odpolední družina začíná pro dané oddělení podle času, kdy jim končí poslední vyučovací hodina v daném dni. Odpolední družina funguje do 17:00. Dále jsou v této kapitole uvedené podmínky docházky do ŠD. Těmi jsou:

- dítě může do ranní družiny nejpozději přijít v 7:10,
- odpolední družina funguje od ukončení vyučování do 17:00,
- způsob odchodu z družiny musí být uvedený v zápisovém lístku (např. odchází sám, s doprovodem, kdo dítě může vyzvednout),
- odchody ze družiny (již uvedené výše).

S přihlášením dítěte do školní družiny souvisí také úplata za školní družinu. Částku, kterou je rodič povinen uhradit nejpozději do měsíce od přihlášení dítěte – tedy do konce září a do konce ledna. Platba za družinu je pravidelně kontrolována administrativní pracovníci. Pokud dojde k prodlení s placením, jedná administrativní pracovníce s rodiči. Po neuposlechnutí ústních výzev jsou zákonní zástupci upozorněni písemně na jejich povinnost za družinu zaplatit. Částka činí 750 Kč za jedno pololetí. Pokud je dítě přihlášeno v průběhu pololetí, je částka samozřejmě snížena po domluvě s vedoucí vychovatelkou a administrativní pracovníci. Rodiče a zákonní zástupci mohou částku uhradit bezhotovostně na uvedený účet školy nebo osobně v kanceláři školy u administrativní pracovníce. Částku lze uhradit najednou za obě pololetí – tedy 1500 Kč.

3. Pravidla chování žáků při pobytu ve školní družině

Mezi pravidla školní družiny patří samozřejmě, že žáci se řídí pokyny vychovatelek, pravidly vnitřního řádu a školního řádu. Žák neopouští družinu bez vědomí vychovatelky. Osobní věci by žáci měli mít označené příjmením, aby si nezaměnili věci s jinými kamarády. Případné ztráty hlásí žák okamžitě vychovateli. Žáci by se měli k hračkám, hrám a majetku školy chovat šetrně a ohleduplně. Při zničení nebo poškození věc nahradí nebo rodiče věc opraví. Žáci nenosí do družiny předměty, které nesouvisí s výukou a které by mohly ohrozit

bezpečnost a zdraví ostatních. Za případnou ztrátu nebo poškození věci nenesе vychovatelka odpovědnost. Ve školní družině je zakázáno hrát hry na mobilním telefonu nebo tabletu. Do hodnocení a klasifikace chování žáků se započítává i chování ve školní družině – tedy i za porušování pravidel ve družině může žák dostat napomenutí a důtku třídního učitele, důtku ředitele školy nebo snížení známky z chování na vysvědčení. Za soustavné porušování vnitřního nebo školního řádu, může být žák z družiny vyloučen.

4. Bezpečnost a ochrana zdraví ve školní družině

Bezpečnost a ochranu zdraví dětí si každá vychovatelka zajišťuje sama. Všechny zjištěné nedostatky (poruchy, závady atd.) hlásí vychovatelka hned vedení školy. Při úrazu žáka řeší situaci vychovatelka tak, že dítěti poskytne první pomoc a ránu ošetří sama. Pokud to není možné, zavolá lékařskou pomoc nebo zavolá rodiče, kteří dítě odvezou k lékaři. Úraz potom vychovatelka eviduje v knize úrazů. Žáci musí hlásit vychovatelce všechny zranění a úrazy. Dále má každý žák právo na ochranu před všemi formami diskriminace a násilím. Má právo se vzdělávat, svobodu projevu, náboženství, shromažďování atd. Žák má právo být seznámen se všemi předpisy, které se týkají pobytu a činností ve školní družině. Ve družině, stejně jako při pobytu ve škole, platí ustanovení o BOZP jako ve školním řádu. Pokud školní družina používá specializovanou učebnu (tělocvičnu atd.) řídí se danými pokyny a pravidly této učebny.

5. Dokumentace

Do dokumentace naší školní družiny patří:

- písemná evidence přijatých dětí (zápisové lístky),
- třídní knihy jednotlivých oddělení ŠD, nebo jiné přehledy výchovné vzdělávací práce (docházka dětí do ranní družiny),
- roční, měsíční nebo týdenní plány,
- vnitřní řád školní družiny,
- kniha úrazů (která je v naší škole společná i pro všechny žáky školy).

6. Pitný režim

Po celou dobu provozu školní družiny kontrolují vychovatelky dodržování pitného režimu dětí.

7. Režim školní družiny

Ranní družina, která funguje před vyučováním začíná v 6:15 a končí v 7:35. Vychovatelka z ranní družiny vyprovází děti z budovy školní družiny až ke dveřím školy, kde nastupují do edukačního procesu. Děti, co dochází do ranní družiny jsou vychovatelkou napsány do docházkového sešitu. V brzkých ranních hodinách, kdy družina funguje, jsou zařazovány odpočinkové činnosti, např. malování, karetní hry nebo odpočinek na koberci.

Odpolední družina začíná po poslední vyučovací hodině v daném dni. To bývá většinou v 11:30, 12:25 a 13:15. V tuto dobu si vychovatelky přebírají od jejich třídní učitelky nebo jiného vyučujícího svá oddělení a doprovází je do školní jídelny na oběd. Zde probíhá osobní hygiena, stravování a také poobědové vyzvedávání dětí rodiči. Po příchodu z oběda do školní družiny vychovatelka zkontroluje docházku dětí do školní družiny a zapíše do třídní knihy, kdo chybí. Dále probíhá polední klid. Vychovatelka do doby po obědě zařazuje odpočinkové a rekreační činnosti. Může to být například procházka, spontánní hry dětí s hračkami nebo společenské hry. Tato doba trvá do 14:00 hod, kdy probíhá další etapa vyzvedávání dětí rodiči ze školní družiny. V tento čas probíhá také hygiena, rychlá svačina, úklid a příprava na následující činnosti. Od 14:15 do 15:00 probíhají ve družině zájmové činnosti a odchody dětí na zájmové kroužky. Každá vychovatelka si zájmovou činnost vede a řídí sama se svým oddělením. Je na vychovatelce, kterou činnost či aktivitu do daného dne zařadí, ale měla by se řídit měsíčními plány, které si na začátku roku sepisuje a plánuje každá vychovatelka. Týdenní skladba zájmových činností mého 3.oddělení vypadá takto:

- Pondělí – výtvarné aktivity I. – tuto zájmovou činnost nazýváme u nás *šikovné ruce*, s dětmi malujeme různými technikami a výtvoři většinou používáme na vyzdobení chodeb a školní družiny,
- Úterý – pohybové aktivity v tělocvičně – dokud to šlo, chodili jsme cvičit a hrát různé pohybové hry a dělat různé sporty do tělocvičny, kvůli zákazu pobytu dětí v tělocvičně a doporučení, abychom s dětmi byly venku, chodíme s dětmi na procházky nebo na hřiště,
- Středa – výtvarné aktivity II. – *šikovné ruce* máme v týdnu dvakrát, protože ve středu doděláváme to, co jsme v pondělí nestihli,
- Čtvrtek – turistika – při turistice chodíme na procházky po městě a po okolí města,

- Pátek – kolektivní hry – s dětmi si sedneme do kroužku na koberec a povídáme si o aktuálních tématech, shrneme, co se nám v daném týdnu povedlo nebo nepovedlo, nebo spíše hrajeme hry na utužení kolektivu a kamarádství mezi dětmi a podporu spolupráce.

Zájmové kroužky, které probíhají za běžné situace, vedou jiní vyučující. Děti ze školní družiny mají možnost docházet na kroužek čtenářský, robotický, anglický, zoologický nebo florbal. Za této koronavirové situace kvůli zachování homogenity skupin nelze kroužky provozovat. Od 15:00 až do 17:00 hod. probíhá průběžné vyzvedávání dětí rodiči ze družiny a příchody dětí ze zájmových kroužků. V tento čas také děti provozují osobní hygienu a mohou svačit. Dále jsou během těchto dvou hodin zařazovány klidové a odpočinkové hry. Děti si např. mohou hrát se stavebnicemi, stavět si puzzle, hrát si s kinetickým pískem, zahrát si společně různé společenské nebo karetní hry. Na úplném konci provozu školní družiny probíhá úklid, individuální a spontánní hry a aktivity a také odchody žáků domů. My vychovatelky si po odchodu dětí pravidelně doplňujeme zápisy v třídních knihách.

8. Závěrečná ustanovení

V závěrečném ustanovení stojí, že kontrolu vnitřního řádu provádí pověřený zaměstnanec – tedy ředitelka školy. Nakonec je zde datum, kdy nabývá vnitřní řád účinnosti a podpis ředitelky školy s razítkem.

Vybavení dětí do družiny

Děti mají ve družině své vlastní šatní skříňky, ve kterých jim a rodičům doporučujeme mít oblečení na převlečení na ven (do různých počasí), přezůvky do družiny, náhradní spodní prádlo a ponožky. Dále děti mohou přinést do školní družiny mýdlo na ruce, papírové kapesníky nebo sirup (na ředění vodou k pití).

Spolupráce a komunikace s vyučujícími

Vychovatelky školní družiny pravidelně komunikují s učiteli a vyučujícími o problémech i úspěších žáků. S učiteli promlouváme při předávání dětí po poslední vyučovací hodině, pedagogických radách, při osobních schůzkách a při osobním řešení problému

s rodiči. Dále se společně s učiteli podílíme každoročně na přípravě školní akademie. Po společné domluvě vyrábíme na akademii kulisy, kostýmy a nacvičujeme vystoupení (divadlo, scénky atd.). Každý rok také vyrábíme různé výrobky pro děti, které jdou k zápisu do první třídy. Na podzim a na jaře pravidelně organizujeme *uspávání a probouzení broučků* na školní zahradě. Probíráme s nimi také výzdobu chodeb ve škole a účast na jiných školních akcích.

Spolupráce a komunikace s rodiči

Vychovatelky s rodiči jsou rovnými partnery, kteří myslí na nejlepší zájem na výchově dítěte. S rodiči pravidelně komunikujeme a informujeme je o chování dítěte, případně udělených trestech nebo odměnách za chování a výchovných záměrech. Probíráme s nimi odlišnosti v chování dítěte doma i ve škole a proč tomu tak je. My i rodiče si tak utváříme celkový obraz o dítěti. S rodiči hovoříme taktně, důvěrně a s respektem. S rodiči si informace předáváme při předávání dítěte, případně telefonicky. I při třídních schůzkách se rodič s námi může sejít a probrat s námi jakýkoli vyskytlý problém. Dále se s námi rodiče mohou setkat na dnech otevřených dveří nebo po domluvě se můžeme setkat osobně jen *mezi čtyřma očima*. Jsme otevřeni i spolupráci s rodiči, kteří svou odborností chtějí přispět k obohacení dětských činností a aktivit (např. pokud maminka žáka umí nějakou speciální techniku vyrábění, rády ji uvítáme v nějaké výtvarné zájmové činnosti).

Stravování

Po vyučování žáci společně s vychovatelkou z jejich oddělení navštěvují společně školní jídelnu. Platbu i přihlašování a odhlašování obědů zajišťují rodiče přes internet nebo přes vedoucí školní jídelny.

Akce školní družiny

Za běžné situace se družina podílí a pořádá plno akcí. Ze začátku roku škola pořádá *dny otevřených dveří* pro rodiče a veřejnost, takže se rodiče mohou podívat na prostory školní družiny a celkově celé školy. Na podzim pořádá družina *uspávání broučků*. S dětmi vyrobíme z různých přírodních materiálů nebo namalujeme na papír různé druhy brouků, které vložíme do vystlané krabice (jakoby do postele), kterou schováme na školní zahradě, aby mohli broučci přes zimu spát. V listopadu v období dušiček pořádáme ve družině

Strašidelné odpoledne, kterou bereme jako českou obdobu oslav amerického svátku *Halloween*. Děti si mohou obléct kostýmy různých duchů a čarodějnic. Pro děti je připraven program, který se skládá z různých her se strašidelným tématem (např. strašidelné pexeso, strašidelný kvíz, házení míčku do čarodějnického kotle apod.). Tato akce je dětmi velmi oblíbená. V prosinci připravujeme s dětmi pásmo básniček a písniček do místního domova pro seniory a chodíme pravidelně před Vánoci dědečkům a babičkám dělat radost. Při té příležitosti jim předáme vánoční přáníčka vyrobené samotnými dětmi. Před Vánoci si také s dětmi děláme vánoční besídku. Děti si mohou přinést cukroví, mohou si předat i s jinými kamarády z jiných oddělení dárky a všichni jsme naladěni na nadcházející vánoční atmosféru. Před Vánoci také vyrábíme PF přáníčka na nadcházející rok, které rozdáváme s dětmi při tříkrálovém průvodu, který se koná 5.1. Děti si oblečou kostýmy tří králů, procházíme městem a zpíváme místním obyvatelům. Tato akce je z pohledu místních také velmi úspěšná, většinou je vystoupení dětí velmi dojemné, někdy až k slzám. Na jaře se opět s dětmi setkáváme na školní zahradě, kde vzbudíme vyspalé broučky po dlouhém zimním spánku. Na konci dubna pořádáme ve družině *Čarodějnické odpoledne*, které má obdobný program jako *Strašidelné odpoledne*.

V průběhu roku si do družiny zveme i různá divadélka nebo skupiny lidí se zajímavým programem. Měli jsme zde pána, který s loutkami dětem předvedl pohádkové představení nebo rodinu, která chová cvičené a čistotné kozy.

V létě pořádáme pro děti také příměstský tábor. Pro děti je na každý den připraven zajímavý program od 8:00 do 16:00. Jezdíme na různé výlety po hradech a zámcích nebo do zábavních parků a aquaparků, případně se program nachází v našem městě a děti plní různé úkoly na stanovištích. Poté si děti rodiče odvezou a přivezou je na tábor zase další den.

Závěr

Na závěr bych chtěla říct, že naše škola nabízí dětem pěkné a vybavené prostory. A to včetně družiny. Děti si mají kde hrát i odpočívat. Myslím, že u nás družině se nikdo nemůže nudit, protože my vychovatelky jim nabízíme různé druhy činností. Myslím, že i rodiče dětí jsou s chodem družiny spokojeni, protože když je spokojené dítě, jsou spokojeni i rodiče.

Písemná příprava na přímou pedagogickou činnost

Název činnosti

Balení věcí do batohu podle různých situací

Cílová skupina

21 dětí, 3 třída, věk 8-9 let, 10 holek a 11 kluků

Moji třetíáci jsou vcelku dobrá parta. Všichni se baví se všema, ale někdy se žáci hádají kvůli maličkostem. Mezi žáky máme jednoho chlapce Romského původu. Chlapec je bezproblémový, nekonfliktní, je ve třídě oblíbený a docela dobře se učí. Mezi žáky máme 2 chlapce s diagnostikovaným ADHD a dva chlapce s dyslexií. Většina žáků pochází z rodin s benevolentnější výchovou. Žáci často nemají doma žádné povinnosti, rodiče většinu činností (úklid atd.) dělají za ně. S tím souvisí, že většina žáků je zvyklá na servis od rodičů – všechno uklidí, připraví a také zabalí všechny věci (na výlet, na dovolenou). Žáci mnohdy nejsou zvyklí spolupracovat a domlouvat se mezi sebou, velmi často žáky musím popostrkovat, aby se na něčem domluvili (na hře, na rolích ve hře, na úklidu apod.), mezi žák se také nachází vůdčí osobnosti, které rozkazují a názory ostatních neposlouchají. Většina žáků tedy nemá zkušenosti se samostatným balením věcí, ať už na dovolenou nebo na jiný výlet. Žáci příliš nehledí na počasí nebo jiné přírodní podmínky – nejradši by i na podzim chodily v kraťasech a v tričku s krátkým rukávem.

Cíle

Afektivní doména

- žáci rozlišují důležité věci a zbytečné věci pro turistiku při různých situacích
- žáci respektují různost názorů ostatních
- žáci hledají společné kompromisy

Psychomotorická doména

- žáci si vyzkouší jít s menší i větší zátěží na zádech

Kognitivní doména

- žáci pochopí pojmy – víceúčelová, lehká a efektivní věc

- žáci analyzují správný postup rozložení podle váhy do batohu (dolů středně těžké, doprostřed těžké, nahoru lehké (viz. *Obrázek 1*)
- žáci zabalí věci do batohu na základě situace, počasí, délky výletu atd.

Zdůvodnění postupu v závislosti na cílech, skupině a podmínkách

Má příprava na aktivitu

Časové rozvržení – 2 hod

Postup – vytvoření tabulky s obrázky věcí, vytvoření tabulky s hmotnostmi věcí, napsání situací, naplnění lahví s vodou - různé váhy (1 kg, 0.5kg atd.), tisk obrázků a tabulky (viz. *Obrázek 1, 2, 3, 5, 8, 9*), rozstřihání obrázků

Úvod do aktivity

Časové rozvržení - 10 minut

Metody – kladení otázek a diskuse

Postup a předpokládané dosažené cíle: Pomocí diskuse a správných otázek se budu snažit zjistit, jestli si žáci balí sami věci do školy, jestli by si zvládli zabalit i na výlet a co by si konkrétně na výlet zabalili, protože vím, že mnoho žáků je nesamostatných a věci do školy jim připravují rodiče. Tím bychom navázali na užitečné a zbytečné věci pro turistiku. Věřím, že žáci s rodiči jezdí na výlety a aspoň trochu mají přehled, co rodiče berou s sebou, ale třeba se mýlím a nemají tušení, co je potřeba na výlet zabalit. To se dozvím právě z dalšího úkolu – vybavit si na užitečné věci, které by si s sebou na výlet vzali. Budu je motivovat tím, že žádná odpověď není špatná, protože každý může mít na věc jiný názor. Děti jsou v tomto věku egocentrické, takže nepředpokládají, že každý má na věc jiný pohled. Očekávám odpovědi jako lahev s vodou, jídlo, mobil, protože děti tyto věci teoreticky znají a v běžném životě je používají. Tím se dostaneme k věcem zbytečným na výlety a turistiku. Budu žákům dávat různé příklady věcí, které jsou vhodné pro turistický výlet (mapa, repelent, pití atd.) a také bez kterých se na výletě jistě obejdeme (kniha, parfém, dort atd.) a žáci budou odpovídat. Dále se budu ptát žáků, jaké věci by si vzali do určitého počasí. Věřím, že budou jmenovat např. do deště gumovku a pláštěnku nebo do teplého počasí kraťasy a kšiltovku

atd., přestože v praxi jsou někteří žáci schopni si na vycházku s družinou vzít do sněhu jen mikinu a do chladného počasí sukni. Dětem nedochází, že když svítí slunce, neznamená to automaticky teplé počasí. Tím bychom dosáhli cíle rozlišit důležité věci a zbytečné věci pro turistiku při různých situacích. Těmito otázkami bych žáky připravila na hlavní aktivitu, ve které též budou řešit a vybírat, jaké věci si vzít do určitého počasí a užitečné a zbytečné věci na výlet.

Rizika – žáci nebudou dostatečně zaktivizováni a nebudou odpovídat na otázky a nebudou diskutovat, žáci nebudou respektovat názory ostatních a budou se posmívat

Průpravná část

Časové rozvržení – 10-15 minut

Metody – kladení otázek, diskuse, vysvětlování, předvádění, instruktáž

Postup a předpokládané dosažené cíle: Zeptám se žáků, zda by věděli, co je to víceúčelová, efektivní a lehká věc. Myslím, že žákům by mohl být známý pojem víceúčelová věc, ale nejspíš nebudou znát pojem efektivní, protože vychází z cizího slova. Pokud pojmy znát nebudou, jednoduše a co nejpřesněji je vysvětlím a uvedu pár příkladů. Budu ráda, když nějaké příklady věcí, které by si mohli vzít na výlet, vymyslí žáci sami, aby si sami uvědomili, které věci to jsou. Poznám tak, že jsem pojmy správně vysvětlila a že pojmy pochopili. Zeptám se, jestli by zkusili vymyslet věc, která je víceúčelová, efektivní i lehká zároveň (např. karimatka). Pokud nebudou vědět, na nějakou věc je šikovně navedu. Po této aktivitě by většina žáků měla pojmy víceúčelová a efektivní pochopit a vyjmenovat nějaké věci s těmito vlastnostmi. Dále žákům pomocí obrázků (viz. *Obrázek 1*) vysvětlím, kam do batohu patří těžké, středně těžké a lehké věci. Myslím, že často netuší, proč se věci takto v batohu rozmisťují. Vysvětlím jim to na příkladu aktovky do školy, kterou nosí skoro každý den. Poté budu žákům dávat různé příklady věcí (lehkých, středně těžkých i těžkých) a žáci budou ukazovat na obrázek, do jaké části batohu by věc umístili. Zjistím tak, jestli mají trochu přehled o tom, kolik různé věci váží a zda pochopili princip rozmisťování věcí do batohu podle váhy. Měli by si uvědomit, proč je takto vhodné rozmisťovat věci podle jejich váhy do batohu na turistický výlet nebo věci do aktovky do školy (těžší učebnice k zářím, penál nahoru atd.).

Rizika – žáci nepochopí pojmy víceúčelová a efektivní věc, žáci nevymyslí nějaké víceúčelové, efektivní a lehké věci, žáci nebudou mít přehled o reálných hmotnostech věcí (např. že spacák je těžký, karimatka lehká atd.)

Hlavní aktivita – balení do batohu a motivace

Časové rozvržení - 50 minut

Metody – vyprávění, popis, situační (na základě dané situace vybrat věci)

Motivace – nikdo není vítěz, u aktivity se neměří rychlost, jde o spolupráci, žáci si po zabalení do batohu sami vyzkouší nést batoh s vahou, kterou si zabalili

Postup a předpokládané dosažené cíle: Nejdříve žáky uvedu do aktivity – budu vyprávět pomocí obrázku příběh o Pepíčkově (viz. *Obrázek 9*), který se chystá na různé výlety (viz. *Obrázek 8*) a potřebuje pomoci se zabalením věcí na turistické výlety. V tomto období je myšlení dětí konkrétní a děti potřebují konkrétní příběh a postavu. Žáci si vylosují výlet/situaci. Dostanou nastříhané obrázky s věcmi (viz. *Obrázek 2, 3*). Podle situace se budou snažit vybrat Pepíčkově věci, které by si podle situace/výletu měl vzít s sebou. Přestože jsme v úvodu uváděli různé příklady, věřím, že budou Pepíčkově do batohu vybírat nepotřebné věci. Já je však nechám vybírat i nesmysly, aby při kontrole sami žáci analyzovali a uvědomili si, kolik věci zhruba váží a že některé nejsou při daném výletě potřeba. Důležitá bude spolupráce se skupinou. Každý by měl vyslechnout názor jiného a respektovat ho a na základě toho dělat kompromisy, jakou věc zabalit. Až budou mít vybráno, představí všem všechny věci a obhájí, proč by je Pepíčkově na výlet zabalili. Podle tabulky (viz. *Obrázek 5*) pak sečteme hmotnosti všech vybraných věcí. Podle celkové hmotnosti naložíme batoh lahvemi naplněné vodou (např. pokud děti vyberou věci, které budou vážit 5 kg, naložíme batoh lahvemi, které budou vážit 5 kg). Lahve žáci umístí do batohu podle získaných znalostí o rozložení těžkých, středně těžkých a lehkých věcí (viz. *Obrázek 1*) Tím analyzují správný postup při rozložení věcí po batohu. Poté si batoh vezmou na záda a zkusí si s ním obejít družinu. Žáci vyjádří svůj pocit z tíhy batohu a zda by Pepíček unesl takto těžký/lehký batoh. Žáci by na této skutečnosti měli pochopit, že batoh je příliš těžký a některé věci zkusit při druhém pokusu přehodnotit a z batohu vyhodit. Při druhém pokusu balení Pepíčkově do batohu by se měli tedy žáci zaměřit na opravdu důležité a zbytečné věci pro daný turistický

výlet. Zde využijí znalosti z předchozí lekce o důležitých/zbytečných a víceúčelových, efektivních a lehkých věcech. Věřím, že žáci budou vybírat právě věci s těmito vlastnostmi, aby ulehčili Pepíčkově zátěži na zádech. Až žáci budou mít hotovo, vysvětlí, proč dané věci vyřadili a vyměnili. Poznám tak, jestli si z předešlých aktivit něco pamatují. Znovu se sečtou hmotnosti všech věcí a znovu se s batohem naloženým lahvemi zkusí projít po družině. Batoh by měl být po vyřazení některých věcí lehčí, a proto by měli žáci pocítit, že to Pepíčkově zabalili správně.

Rizika – žáci nebudou ve skupině spolupracovat nebo budou nechávat iniciativu na ostatních ve skupině, budou se při aktivitě hádat a nebudou respektovat názory ostatních, žáci nepoužijí znalosti z předchozích aktivit a nebudou vědět, jaké věci vyřadit

Reflexe a hodnocení aktivity

Časové rozvržení - 10 minut

Metody – kladení otázek a diskuze

Postup: Po hlavní aktivitě si s žáky zopakujeme, co jsme všechno prožili a dělali – žáci by měli vědět, co je věc víceúčelová, efektivní a lehká a znají nějaké příklady takových věcí, uvědomují si, že mohou být podle situace některé věci zbytečné (např. v létě si zabalit čokoládu) a některé užitečné. Podle hmotnosti dokážou rozložit věci po batohu, umí se ve skupině domluvit, co by Pepíčkově na výlet zabalili. Tyto znalosti by měli umět použít a podle toho zabalit do batohu Pepíčkově náležité věci. Dále budu žákům klást otázky, např. Jak se ti spolupracovalo ve skupině? Domluvili jste se? Měli jste určeného nějakého šéfa? Byl někdo, kdo se nezapojoval? Poslouchali jste názory ostatních? Jaký si by se cítil Pepíček s takovou zátěží na zádech? Jak ses cítil ty se zátěží na zádech? atd. Při reflexi by si žáci měli uvědomit všechny své nabitě znalosti a prožitky ze všech aktivit. Zeptám se žáků, jestli budou rodičům pomáhat v budoucnu při balení věcí na výlet, které základní věci by si s sebou vzali a jestli budou dbát při tom na správné rozmístění věcí po batohu.

Postup

- Struktura lekce

1. Úvod do aktivity

- Úvod, zbytečné a důležité věci pro turistiku
- Metody: slovní – kladení otázek a rozhovor, aktivizující – diskuzní
- Forma: hromadná

2. Průpravná část

- Efektivní, víceúčelové a lehké věci, rozložení těžkých, středně těžkých a lehkých věcí po batohu
- Metody: slovní – kladení otázek, rozhovor, vysvětlování, názorně demonstrační – předvádění a pozorování, práce s obrazem, aktivizující - diskuzní
- Forma: hromadná

3. Hlavní aktivita

- Motivace, balení věcí do batohu Pepíčkově podle dané situace/výletu (i na základě znalostí z úvodní a průpravné části), sečtení váhy věcí, rozmístění věcí v batohu dle hmotnosti věcí, zkouška nošení batohu na zádech, pokud je batoh moc těžký – vyhodit zbytečnosti, znovu váhy věcí, znovu rozmístění po batohu podle váhy věcí, druhý pokus nošení batohu
- Metody: slovní – vyprávění, vysvětlování, aktivizující – situační, diskuzní
- Forma: hromadná, skupinová a kooperativní

4. Reflexe a hodnocení aktivity

- Shrnutí všech aktivit a nabitých dovedností, zhodnocení
 - Metody: slovní – kladení otázek, rozhovor, aktivizující – diskuzní
 - Forma: hromadná
-
- Pomůcky – obrázek batohu (viz *Obrázek 1*), obrázky s věcmi do batohu (viz *Obrázek 2*, *Obrázek 3*), tabulka s váhami věcí (viz. *Obrázek 5*), batoh\krosna, lahve různě natočené vodou (1 kg, 0,5 kg atd.), situace (viz. *Obrázek 8*), obrázek Pepíčka (viz. *Obrázek 9*)
 - Časové rozložení – cca 1.5 hodiny
 - Prostředí – školní družina

- Techniky hodnocení výstupů:
 - žáci si dokážou obhájit, co a proč Pepíčkoví zabalit za věci do batohu podle situace a podle váhy, aby batoh byl co nejlehčí, při tom dokážou využít znalosti o rozmístění věcí v batohu podle váhy a víceúčelových, efektivních a lehkých věcech (nebo všechno dohromady)
 - žáci ví, které věci jsou do různých situací užitečné a které zbytečné (např. brát s sebou čokoládu na výlet ve 30 °C)
 - spolupráce žáků ve skupině při balení věcí, respektování názorů, dělání kompromisů, domluva mezi nimi

Zhodnocení lekce a dosažení cílů

Aktivitu jsem prováděla s dětmi před Vánoci 2020 v době koronaviru. Bohužel se mi ve družině sešli jen 4 žáci. Rodiče si raději brali své děti domů dřív kvůli strachu z nákazy. Dětem budeme říkat Michal, Šimon, Jana a Jirka. Časově jsme končili aktivitu o 10 minut dřív. Očekávala jsem více dětí, proto i víc času na obhajobu zabalených věcí. Žáci nebyli v úvodu aktivity ještě tolik zaktivizovaní, proto trochu vázlo odpovídání na otázky typu pomáháš rodičům s balením věcí na výlet? Co by sis s sebou vzal(a) do deštivého počasí? atd. Při rozlišování těžkých, středně těžkých a lehkých jsem zjistila, že Jirka na výlety a čundry moc často nejezdí a nezná věci jako karimatka, ešus a švýcarský nůž. Proto také tápal u hmotností těchto věcí. Myslím, že všichni kromě Jirky pochopili pojmy víceúčelový a efektivní. Měla jsem mu to nejspíš vysvětlit pomaleji, víc názorně a uvést více příkladů. Při říkání různých víceúčelových, efektivních a lehkých věcí zároveň moc věcí žáky nenapadlo. Je samotné napadl jen mobil a švýcarský nůž. Příště bych je měla více navést pomocí rad na nějaké věci, které tyto vlastnosti splňují. Žáci se na hlavní aktivitu rozdělili do dvojic. Šimon s Michalem si vylosovali situaci *celodenní výlet na Křivoklát* a Jana s Jirkou si vylosovali *dvoudenní pěší výlet po okolí*. Chválím žáky, většina spolupracovala tak, jak jsem si představovala (viz. *Obrázek 4*). Možná Jirkovi bych vytkla přílišnou podřízenost Janě a nevyjádření vlastního názoru při balení věcí, přestože Jana mu k tomu dávala prostor. Proto výběr věcí řídila spíše Jana a on spíše jen přikyvoval. Byla bych ráda, kdyby se zapojil více, ale spíš to byla Jirkova pohodlnost, že Jana vše udělá za něj. Jana s Jirkou by Pepíčkoví na

dvoudenní pěší výlet zabalili věci o hmotnosti 3.6 kg (viz. *Obrázek 7*). Po přehodnocení a vyházení nedůležitých věcí se dostali dokonce jen na 3 kg. Myslím, že Jana si velmi dobře uvědomovala už při prvním pokusu, že na váze záleží a použila znalosti z předchozích činností. Šimon a Michal při prvním pokusu Pepíčkoví na celodenní výlet vybrali věci na Křivoklát v celkové hmotnosti 15 kg batoh. Jak jsem očekávala, moc neposlouchali při úvodu, kdy jsme mluvili o užitečných a zbytečných věcech a nehlídali si hmotnosti věcí. Při přehodnocení jim došlo, že brát např. mobil a zároveň fotoaparát je zbytečné. Poté když vyřadili zbytečnosti a jiné nesmysly, dostali se na váhu 5 kg. Všichni žáci si vyzkoušeli nést batoh s 15 kg, 5 kg, 3.6 kg i 3 kg. Nejvíce se jim líbil samozřejmě 15 kg batoh. Tuto zátěž si vyzkoušeli žáci nést hned několikrát. Bála jsem se, že je batoh převáží a že spadnou na zadek, obzvláště u Jany (viz. *Obrázek 6*). Žáci se opravdu při nošení batohu nasmáli. Po dokončení aktivity při úklidu se mě žáci ptali, kdy budeme tuto aktivitu znovu dělat, což mě potěšilo.

Při závěrečné reflexi byli děti aktivnější než na začátku, přisuzuji to euforii po nošení 15 kg batohu. Sice se překřikovali, protože všichni chtěli mluvit a odpovědět na otázky, jestli budou pomáhat v budoucnu rodičům při balení věcí na výlet a co by si s sebou vzali, ale byla jsem ráda, že každý chce něco říct a má k tomu co říct.

Sebereflexe vychovatele

Myslím si, že jsem tuto aktivitu vybrala vhodně a dobře. Žákům se líbila, museli u toho i chvíli přemýšlet, spolupracovat, a nakonec se pobavili a zasmáli nad nošením batohu s 15 kg. Žáci určitě pochopili podle zátěže na zádech, jak vypadají 3 kg a 15 kg. Splnili jsme i tedy cíl zkusit jít se zátěží na zádech. Když bych se zamyslela, jestli jsme splnili cíle a pochopit pojmy efektivní, víceúčelová a lehká věc, řekla bych že jen zčásti. Michal, Šimon i Jana byli zaktivizovaní tak, jak jsem si představovala. Trochu mě mrzela lehčí pasivita Jirky. Z předchozích let, kdy jsem u těchto dětí ve třídě dělala asistentku pedagoga, vím, že povahově takový Jirka je – když nemusí, nehlásí se a spíše se nechává unášet proudem. Příště bych ho zařadila do dvojice s někým jiným, protože Jana udělala většinu práce a on se s ní *svezl*. Proto si myslím, že cíl respektovat různost názorů ostatních a hledat kompromisy jsme splnili také jen zčásti. Také si nejsem jistá, zda pochopil pojmy víceúčelová a efektivní věc. Když jsem se ptala, jestli pojmem rozumí. Jirka přikývl, že ano. Bohužel nečtu myšlenky,

ale kdyby se ozval, že by to chtěl ještě všechno vysvětlit, udělala bych to. Příště bych se měla asi zeptat jinak – třeba aby žáci vlastními slovy zkusili vysvětlit, co tyto pojmy znamenají. Tím bych si to ověřila lépe. Myslím, že i u obrázku s rozložením věcí v batohu pochopili (*viz Obrázek 1*), proč se věci do batohu rozkládají podle váhy a zároveň proč se dávají v aktovce učebnice k zářím a lehčí věci do jiných kapes. Cíl analyzovat správný postup rozložení věcí do batohu podle váhy jsme také splnili. Když se zamyslím nad dalším cílem – rozlišit věci užitečné a zbytečné pro turistiku podle různých typů výletů - myslím, že žáci na základě přehodnocení a vyházení zbytečných věcí (čokoláda, nůž atd.) po prvním pokusu zabalení batohu, cíl splnili. Došlo jim, že čokoládu ve 25 °C by na Křivoklát asi nedonesli celou nebo by je na Křivoklát nepustili s nožem. Poslední cíl – zabalit věci na základě situace, počasí, typu výletu – splnili žáci po druhém pokusu na jedničku. Žáci volili podle situací jídlo, pití, sirky (kvůli teplu), také nějaké teplé oblečení, spacáky a karimatky atd.

Závěr

Myslím, že tato aktivita by se dala zařadit i do vyučování – do předmětu prvouka nebo přírodopis. Můžou se vymyslet i jiné situace (pro starší děti i extrémní, kdy jde o přežití). Dala by se i různě nastavovat hranice celkové hmotnosti batohu – např. že věci, které děti zabalí nesmí vážit více jak 4 kg. Tato aktivita je variabilní – dá se různě měnit a upravovat. Myslím, že jí vyzkouším i příští rok, až bude situace lepší a bude se aktivity účastnit více žáků.

Závěrečná reflektivní úvaha o vlastním studiu

Jak jsem psala již v úvodu – se studiem vysoké školy jsem měla zkušenosti již z Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Tam jsem skončila v 3. semestru a nedošla jsem k psaní bakalářské práce. Sama nemůžu uvěřit, že jsem došla až sem.

Okolí, včetně některých členů rodiny si mě kvůli tomu začali dobírat. Obzvláště naráželi na můj přestup na obor Vychovatelství na Karlově Univerzitě: „Kdy už konečně dostuduješ?“ „Nestuduješ už nějak dlouho“ „Ty asi budeš takový ten věčný student“. Tyto řeči mě trápily a nebyly příjemné – obzvláště od některých členů rodiny, kteří nikdy vysokou školu nestudovali a jako by neměli pochopení, že každý může věci přehodnotit a změnit názor, protože jsem našla to, co mě baví. Přišlo mi, jako že mi nevěří, že to dokážu. Jediní, kdo mi bezmezně věřily a podporovaly byly moje nejbližší – mamka se sestrou. V době psaní bakalářské práce a učení na státnice mi zajišťovaly klid a prostor, abych ji úspěšně dokončila. Stejně tak tomu bylo po celou dobu studia.

Protože už jsem si nějaké předměty splnila již na Jihočeské univerzitě a nechala jsem si je uznat, nastoupila jsem až do 2. semestru mezi nové tváře – spolužáky. Do dneška nezapomenu, jak jsme se seznámili. Byla to vtipná situace. Spolužáci se ptali: „Ty jsi tu nová? A ty jsi k nám teď přistoupila?“ A já jim odpověděla: „Ne. Já s vámi chodím do třídy od začátku, jen o tom nevíte“. Velmi rychle jsme se seznámili a tvoříme dobrou partu, která si pomáhá a drží při sobě. Dokonce jsem v jedné spolužačce poznala kamarádku ze střední školy, což byla fakt milá náhoda.

Když jsme ještě chodili na přednášky a semináře prezenčně, vždy jsem se moc těšila, až si sednu do vysokoškolské třídy a budu poslouchat a učit se od odborníků. Všechny předměty se konečně týkaly vychovatelství, přesně jak jsem si při přestupu představovala. Mezi mé oblíbené patřily *rozvoj čtenářství v současném světě* a *počítač v zájmové činnosti*. Bavily mě kvůli jejich zaměření a kvůli jejich aktuálnosti, protože bez informačních technologií se již vzdělávání neobejde a zájem o čtenářství u dětí poměrně upadá. Velmi mě také zaujal předmět pana prof. Bendla *úvod do sociální pedagogiky*, při které jsem si poprvé začala pohrávat s myšlenkou, že by bylo zajímavé psát o Donu Boscovi a Salesiánech bakalářskou práci. Nejvíc mi dala zabrat, jakožto hudebnímu anti talentovi, právě *hudební výchova pro vychovatele*. Naučit se 5 písniček na piano a znovu se naučit noty byl pro mě

nadlidský úkol. Po dlouhém cvičení a trénování jsem předmětem prošla. Za velmi přínosné předměty pro mou praxi považuji předměty *pedagogika volného času* a *multikulturní výchova*. Objevila jsem díky nim knihy *Školní družina*, o které jsem psala konspekt a *Výchova k toleranci a proti rasismu*, protože školu, kde pracuji, navštěvuje hodně dětí Romského původu. Při studiu těchto předmětů jsem se také naučila napsat správně a přehledně přípravy na přímou činnost a vytáhnout z odborných knih nejdůležitější informace, se kterými můžu pracovat i v budoucnu. Na přednášky jsem si jezdila odpočinout od každodenního chaosu v práci. Na nic jsem si nemohla stěžovat. Před rokem nám to vše zhatil koronavirus. Jsem ráda, že namísto živých přednášek máme aspoň ty online, ale nic nenahradí osobní kontakt s vyučujícími i spolužáky. Doufám, že příští rok, už se vše vrátí do starých kolejí. Rozhodla jsem se totiž ve studiu pokračovat a podala jsem si přihlášku k magisterskému studiu oboru Pedagogika.

A jak mi studium pomohlo v praxi? Díky tomu, že jsem začala studovat jsem ve stejný rok začala pracovat jako vychovatelka ve školní družině. Dostala jsem hned první rok prvňáky, kteří nebyli ještě zvyklí na školní režim. Učili jsme se vlastně spolu – moje družinové děti si zvykaly na školu a já vše prožívala s nimi. Díky znalostem a poznatkům z vysokoškolského studia jsme s mými družinovými dětmi úspěšně došli až do třetí třídy. Neříkám, že to bylo jednoduché, ale díky správnému vedení a naslouchání dětí jsme se během těchto necelých tří let obešli bez velkých konfliktů a šikany. Za to jsme s dětmi dobrá parta, nabízím jim plno možností a aktivit, které jsem také odkoukala při studiu. Nepřetěžuji je, už tak je rodiče drou různými kroužky a mimoškolními aktivitami. Nechávám je být dětmi.

Na závěr bych chtěla napsat, že celé studium bylo obohacující v mnoha směrech. Získala jsem plno znalostí, které každodenně využívám v praxi. Poznala jsem plno vyučujících, kteří jsou odborníky na svém místě. Poznala jsem své spolužáky a vytvořila a obnovila jsem nová přátelství. Zvítězila jsem nad strachem a naučila jsem se sama jezdit do Prahy autem po dálnici. Překonala jsem sama sebe, že jsem se do vysokoškolského studia po negativní zkušenosti z předchozího studia znova pustila, došla až sem a nepřestalo mě to bavit.

Seznam použitých zdrojů

ANIMÁTOR: Lančmít už Češi na hotelu nesmaží. Hlášky z filmů pobaví vždy, © 1999-2021. In: *IDNES.cz* [online]. Praha: MAFRA [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/lide-ceska/lide-ceska-animator-tomas-polansky.A150709_193026_let0_zt?c=A150709_193026_let0_zt

Archieparchiální Škola Animátora – Dobrovolníka (AŠAD), © 2008. *Gréckokatolícke mládežnícke centrum Bárka v Juskovej Voli* [online]. Veveč: Gréckokatolícke mládežnícke centrum Bárka [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <http://www.gmcbarka.sk/archieparchialna-skola-animatora-dobrovolnika-asad/>

Backpack Boy stock illustration, © 1999-2015. In: *IStock* [online]. Calgary: Getty Images [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.istockphoto.com/vector/backpack-boy-gm136389334-16668788>

BENDL, Stanislav, 2015. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9.

Češi upřednostňují kratší dovolené, do zahraničí cestují několikrát za rok, © 1999-2021. *IDNES.cz* [online]. Praha: MAFRA, 22. května 2019 [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/dovolena-zahranici-cesi-erv.A190522_115818_ekonomika_are

Dětské kluby Funtazie, © 1999-2021. *Fischer* [online]. Praha: Cestovní kancelář Fischer [cit. 2021-03-04]. Dostupné z: <https://www.fischer.cz/dovolena-animacni-kluby#t1>

DUŠKOVÁ, Martina, 2010. *Role nízkoprahových zařízení pro děti a mládež v soustavě prevence rizikového chování dětí a mládeže* [online]. Praha [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/22115/BPTX_0_0_11280_LDEF01_273855_0_72472.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Husitská teologická fakulta. Vedoucí práce Hana Nádvorníková.

GAJDOŠOVÁ, Romana, 2015. *Animační služby českých cestovních kanceláří* [online]. Jihlava [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://is.vspj.cz/bp/get-bp/student/21571/thema/4127>. Bakalářská práce. Vysoká škola polytechnická Jihlava, katedra cestovního ruchu. Vedoucí práce Stanislava Pachrová.

HADJ-MOUSSOVÁ, Zuzana, 2006. *Pedagogická psychologie pro vychovatele*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. ISBN 80-7290-243-1.

HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ, 2011. *Školní družina*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-900-2.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ, 2011. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. 2. aktualiz. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0030-7.

Historie, © 2021. *Salesiáni Dona Boska* [online]. Praha: Salesiáni Dona Boska [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://www.sdb.cz/kdo-jsme/historie/>

Chci se stát animátorem! © 2019. *Alexandria* [online]. Praha: Alexandria [cit. 2021-02-25]. Dostupné z: <https://www.alexandria.cz/chci-se-stat-animatorem>

Informace o SALESIÁNSKÉ ŠKOLE ANIMÁTORŮ, © 2018. In: *Salesiánská mládež* [online]. Praha: Salesiánská asociace Dona Boska [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <http://archiv.mladez-sdb-cz.sadba.org/animatori-informace/>

Jak správně sbalit batoh, © 2021. In: <https://www.4camping.cz/clanky/poradna/jak-spravne-sbalit-batoh/> [online]. Praha: ForCamping [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.4camping.cz/clanky/poradna/jak-spravne-sbalit-batoh/>

JAKUBÍKOVÁ, Dagmar, 2009. *Marketing v cestovním ruchu*. Praha: Grada. Marketing (Grada). ISBN 978-80-247-3247-3.

Jsme s mladými, když jde o vzdělání, © 2021. *Salesiáni Dona Boska* [online]. Praha: Salesiáni Dona Boska [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://www.sdb.cz/co-delame/jsme-s-mladymi-kdyz-jde-o-vzdelani/>

KAPLÁNEK, Michal a kol., 2017. *Volný čas a jeho význam ve výchově*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1250-8.

KAPLÁNEK, Michal, 2012. *Čas volnosti – čas výchovy: pedagogické úvahy o volném čase*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0450-3.

KAPLÁNEK, Michal, 2013. *Animace: Studijní text pro přípravu animátorů mládeže*. Praha: Portál, 104 s. ISBN 978-80-262-0565-4.

KNOTOVÁ, Dana, 2011. *Pedagogické dimenze volného času*. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-223-9.

KOHOUTEK, Rudolf a Jaroslav ŠTĚPANÍK, 2000. *Psychologie práce a řízení*. Brno: CERM. ISBN 80-214-1552-5.

KOHOUTEK, Rudolf. *Profesiogramy*, 4. 1. 2009 dostupné na <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0901/profesiogramy-vyber-a-rozmistovani-pracovniku>

Kronika města do r. 1910, © 2021. In: *Spolek přátel Smečna a širého okolí* [online]. Smečno: Spolek přátel Smečna a širého okolí [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://spolekpratelsmecna.estranky.cz/clanky/kroniky-mesta/kronika-mesta-do-r.-1910/kronika-mesta-do-r.-1910.html>

Nejlepší práce na světě: Animátor v hotelu! Pravda nebo lež?, © 2019. *Richard v Řecku* [online]. Richard v Řecku [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <https://richard-v-recku.webnode.cz/l/animator-v-hotelu-vysnena-prace-pravda-nebo-ne/>

ORIEŠKA, Ján, 1999. *Technika služeb cestovního ruchu*. Praha: Idea servis. ISBN 80-85970-27-9.

ORIEŠKA, Ján, 2010. *Služby v cestovním ruchu*. V Praze: Idea servis. ISBN 978-80-85970-68-5.

PAUKNEROVÁ, Daniela a kolektiv. *Psychologie pro ekonomy a manažery*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012, 259 s. Management (Grada). ISBN 978-80-247-3809-3.

PÁVKOVÁ Jiřina. *Volný čas – pole působnosti vychovatele*. In: BENDL, Stanislav a kolektiv, 2015. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9.

PÁVKOVÁ, Jiřina, Bedřich HÁJEK, Břetislav HOFBAUER, Vlasta HRDLIČKOVÁ a Alena PAVLÍKOVÁ, 2002. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6.

POSPÍŠILOVÁ, Helena a Lucie KOMÍNKOVÁ, 2015. *Svět školní družiny: etnografická studie*. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 978-80-244-4789-6.

Postoj Čechů k náboženství, © 1990. *STEM: Ústav empirických výzkumů, z.ú.* [online]. Praha: STEM, 18.12.2018 [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/postoj-cechu-k-nabozenstvi/>

Pracovní doba pedagogických pracovníků a rozsah přímé pedagogické činnosti, [online]. 2019. Verze 2. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, [cit. 2020-11-21], Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/51379/download/>

PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ, 2003. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-772-8.

První absolventi salesiánské Školy animátorů, © 2021. In: *Církev.cz* [online]. Česká biskupská konference [cit. 2021-03-08]. Dostupné z: <https://www.cirkev.cz/archiv/080408-prvni-absolventi-salesianske-skoly-animatoru>

Rodinné vazby jsou oslabené, děti tráví čas v institucích, říká waldorfská pedagožka, 2020. In: *Maminka.cz* [online]. Praha: CZECH NEWS CENTER, 2.3.2020 [cit. 2021-02-03]. Dostupné z: <https://www.maminka.cz/clanek/rodiny-nefunguji-deti-travi-cas-v-institucich-rika-waldorfska-pedagozka>

SKLENÁŘ, Marek, 2012. *Salesiánská výchova do kapsy*. Praha, 51 s. Dostupné také z: <https://www.skm.cz/wp-content/uploads/2018/03/Salesi%C3%A1nsk%C3%A1-v%C3%BDchova-do-kapsy.pdf>

Smečenští se pyšní novou sportovní halou. In: *Kladenský Deník* [online]. Praha: VLTAVA LABE MEDIA, 23.12.2016 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: https://kladensky.denik.cz/zpravy_region/smecensti-se-pysni-novou-sportovni-halou-20161223.html

Smečno se pyšní novým školním kampusem, © 2015-2021. In: *Náš Region* [online]. Praha: A 11, 31.8.2020 [cit. 2021-04-03]. Dostupné z: <https://nasregion.cz/kladensko/smecno-se-pysni-novym-skolnim-kampusem/>

SOUKUPOVÁ, Dagmar a Karel KRUPÍČKA, 1965. *K hygieně výchovného procesu na základní devítileté škole s celodenní péčí*. Pedagogika. 1965(3), 336–348. ISSN 2336-2189.

Soumrak bohů. Proč mladí lidé opouštějí náboženství?, © 2021. In: *Echo24.cz* [online]. Praha: Echo Media, 10. srpna 2018 [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/SRWZp/soumrak-bohu-proc-mladi-lide-opousteji-nabozenstvi>

Učí tam děti kouřit? aneb Mýty a předsudky vůči nízkoprahovým zařízením pro děti a mládež, © 2021. *Oblastní Charita Jihlava* [online]. Jihlava: Charita Česká Republika, 14. října 2020 [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://jihlava.charita.cz/o-nas/clanky-a-tiskove-zpravy/uci-tam-deti-kourit-postvavaji-je-proti-rodicum-aneb-myty-a-predsudky-vuci-nzdm/>

Vnitřní řád školní družiny Základní škola Smečno, okres Kladno, k nahlédnutí v kanceláři školy nebo v ŠD

VRONSKÝ, J. (2012). *Profesiografie a její praktické využití při řízení lidských zdrojů v organizaci*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika.

Výzkum: V Boha věří Češi asi jako v čáry a kouzla. Bližší je jim osud, © 1999-2021. In: *IDNES.cz* [online]. Praha: MAFRA, 3.7. 2017 [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/cesi-a-vira-vyzkum.A170703_095248_domaci_zt

Zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě. [online]. Ministerstvo vnitra, Praha, [cit. 2021-03-07], Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/zakon-o-dobrovolnicke-sluzbe-platne-zneni-rtf.aspx>

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Praha, [cit. 2020-06-06], Dostupné z: https://www.msmt.cz/file/38850_1_1/

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Praha, [cit. 2020-11-21], Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/54079/download/>

ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-807-2018-802.

Seznam příloh

Seznam obrázků

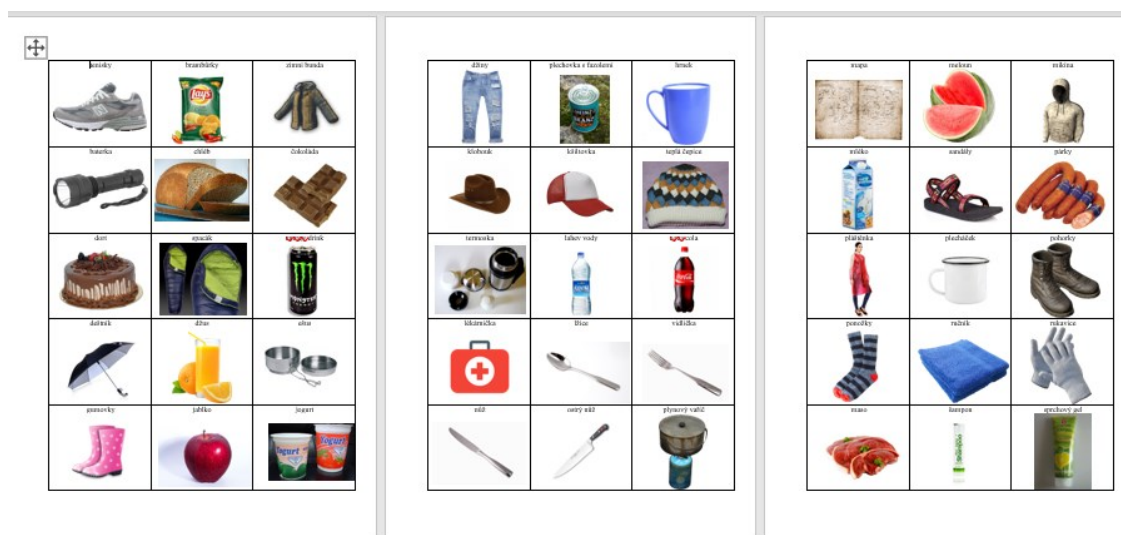
Obrázek 1

Rozložení věci lehkých, středně těžkých a těžkých v batohu/krosně (zdroj ⁸⁰)

Obrázek 2

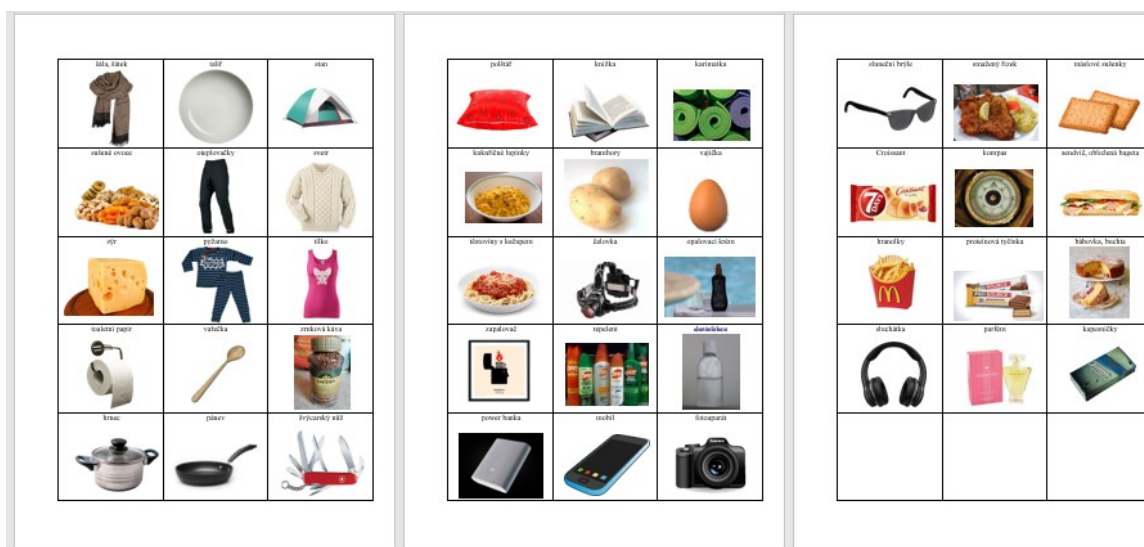
Věci k zabalení I.

⁸⁰ Jak správně sbalit batoh, © 2021. In: <https://www.4camping.cz/clanky/poradna/jak-spravne-sbalit-batoh/> [online]. Praha: ForCamping [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.4camping.cz/clanky/poradna/jak-spravne-sbalit-batoh/>

Obrázek 3

Věci k zabalení II.

Obrázek 4

Děti vybírají obrázky s věcmi

Obrázek 5

Tabulka s hmotnostmi věcí k zabalení

Věc	Váha (g)
Bábovka, buchta	300 g
Baterka	60 g
Brambory	300 g
Brambůrky	140 g
Coca cola	1000 g
Croissant /Days	60 g
Čelovka	60 g
Čokoláda	100 g
Dezinfekce	150 g
Dehtuk	300 g
Dort	750 g
Džmy	300 g
Džus	300 g
Energetický drink	250 g
Etus	100 g
Fotosaparát	1500 g
Gumovky	500 g
Hranolky	100 g
Hránek	1000 g
Hránek	100 g
Chléb	650 g
Jablko	150 g
Jogurt	150 g
Kapesníčky	50 g
Karimatka	800 g
Klobouk	50 g
Knížka	500 g
Kompas	50 g
Kšiltovka	50 g
Kukurkyně lupínky	500 g
Lahve vody	250 g
Lékárnička	100 g
Lžice	50 g
Mapa	20 g
Máslové sušenky	100 g
Maso	250 g
Meloun	500 g
Mikina	250 g
Mléko	500 g
Mobil	200 g
Nůž	50 g
Opalovací krém	250 g
Ostrý nůž	75 g
Otenlovák	250 g

Pánev	1000 g
Parfém	500 g
Parfém	200 g
Přistěnka	50 g
Plecháček	50 g
Plechovka s fazolemi	250 g
Plynový varič	2000 g
Polorky	350 g
Polštář	250 g
Ponožky	20 g
Power banka	800 g
Proteinová tyčinka	60 g
Pyzamo	200 g
Repeleat	100 g
Ručník	300 g
Rukavice	20 g
Sandály	200 g
Sendvič, obložená bageta	100 g
Sluchátka	100 g
Sluneční brýle	20 g
Smažený řízek	100 g
Spacák	1000 g
Sprchový gel	250 g
Stan	2000 g
Sušené ovoce	200 g
Svetr	300 g
Sýr	100 g
Šata, sátek	20 g
Šampon	250 g
Švčcarský nůž	100 g
Talíř	100 g
Tenisový	200 g
Teplá dečka	50 g
Termoska	200 g
Těstoviny s kečupem	200 g
Tilko	50 g
Toaletní papír	100 g
Vajíčka	100 g
Válečka	75 g
Vidlička	50 g
Zapalovač	20 g
Zimní bunda	450 g
Zrnková káva	500 g

Obrázek 6

Žákyně se zátěží 15 kg

Obrázek 7

Lahve rozložené po batohu (3.6 kg v batohu)

Obrázek 8

Situace

<u>Celodenní výlet na Křivoklát</u> <ul style="list-style-type: none">- 25 °C- Parkujete pod hradem a ke Křivoklátu musíte vyjít kopec- Bez spaní
<u>Dvoudenní pěší výlet po okolí</u> <ul style="list-style-type: none">- 20 °C- Chození spíše po rovině (občas menší kopeček)- Spaní venku (v noci asi 15 °C) – 1 noc
<u>Výstup na Sněžku</u> <ul style="list-style-type: none">- 15 °C (na Sněžce jen 10 °C a větrno)- Jde se do kopce- Bez spaní
<u>Cyklovýlet ke Karlštejnu</u> <ul style="list-style-type: none">- 30 °C- První den výjezd ke Karlštejnu, druhý den návrat zpátky- Spaní venku (v noci asi 20 °C) – 1 noc
<u>Odpolední výlet na běžkách</u> <ul style="list-style-type: none">- -9 °C- Jízda po rovině ve stopách pro běžky- Bez spaní

Obrázek 9

Konkrétní obrázek Pepíčka (zdroj ⁸¹)

⁸¹ Backpack Boy stock illustration, © 1999-2015. In: *IStock* [online]. Calgary: Getty Images [cit. 2021-03-21]. Dostupné z: <https://www.istockphoto.com/vector/backpack-boy-gm136389334-16668788>